

# Liikenne- ja viestintäministeriö

## Tilinpäätös vuodelta 2018



LIIKENNE- JA  
VIESTINTÄMINISTERIÖ



Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2019:6

# Liikenne- ja viestintäministeriö

Tilinpäätös vuodelta 2018

Liikenne- ja viestintäministeriö Helsinki 2019

Liikenne- ja viestintäministeriö

ISBN PDF: 978-952-243-566-8

Helsinki 2019

## Kuvailulehti

<b>Julkaisija</b>	Liikenne- ja viestintäministeriö	28.2.2019
<b>Tekijät</b>		
<b>Julkaisun nimi</b>	Liikenne- ja viestintäministeriö Tilinpäätös vuodelta 2018	
<b>Julkaisusarjan nimi ja numero</b>	Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 2019:6	
<b>Diaari/hankenumero</b>	LVM/271/01/2019	<b>Teema</b> -
<b>ISBN PDF</b>	978-952-243-566-8	<b>ISSN PDF</b> 1795-4045
<b>URN-osoite</b>	<a href="http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-566-8">http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-566-8</a>	
<b>Sivumäärä</b>	61	<b>Kieli</b> Suomi
<b>Asiasanat</b>	tilinpäätös, talous, toimintakertomus	
<b>Tiivistelmä</b>	<p>Liikenne- ja viestintäministeriön kirjanpitoyksikön vuoden 2018 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.</p>	
<b>Kustantaja</b>	Liikenne- ja viestintäministeriö	
<b>Julkaisun myynti/jakaja</b>	Sähköinen versio: <a href="http://julkaisut.valtioneuvosto.fi">julkaisut.valtioneuvosto.fi</a> Julkaisumyynti: <a href="http://julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi">julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi</a>	

## Presentationsblad

<b>Utgivare</b>	Kommunikationsministeriet	28.2.2019	
<b>Författare</b>			
<b>Publikationens titel</b>	Kommunikationsministeriet Bokslutet för 2018		
<b>Publikationsseriens namn och nummer</b>	Kommunikationsministeriets publikationer 2019:6		
<b>Diarie- /projektnummer</b>	LVM/271/01/2019	<b>Tema</b>	-
<b>ISBN PDF</b>	978-952-243-566-8	<b>ISSN PDF</b>	1795-4045
<b>URN-adress</b>	<a href="http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-566-8">http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-566-8</a>		
<b>Sidantal</b>	61	<b>Språk</b>	finska
<b>Nyckelord</b>	bokslut, ekonomi, verksamhetsberättelse		
<b>Referat</b>	<p>Bokslutet för 2018 för kommunikationsministeriets bokföringsenhet består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor. Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhällseliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p>		
<b>Förläggare</b>	Kommunikationsministeriet		
<b>Beställningar/ distribution</b>	Elektronisk version: <a href="http://julkaisut.valtioneuvosto.fi">julkaisut.valtioneuvosto.fi</a> Beställningar: <a href="http://julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi">julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi</a>		

# Sisältö

<b>1</b>	<b>Toimintakertomus .....</b>	<b>7</b>
1.1	Johdon katsaus .....	7
1.2	Tuloksellisuus.....	8
1.3	Vaikuttavuus.....	15
1.3.1	Toiminnan vaikuttavuus.....	15
1.3.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	26
1.4	Toiminnallinen tehokkuus.....	27
1.4.1	Toiminnan tuottavuus .....	27
1.4.2	Toiminnan taloudellisuus .....	28
1.4.3	Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus .....	30
1.4.4	Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus .....	31
1.5	Tuotokset ja laadunhallinta.....	31
1.5.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	31
1.5.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu .....	32
1.6	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen .....	34
1.7	Tilinpäätösanalyysi.....	36
1.7.1	Rahoituksen rakenne.....	36
1.7.2	Talousarvion toteutuminen .....	38
1.7.3	Tuotto- ja kululaskelma.....	41
1.7.4	Tase .....	42
1.8	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma .....	42
1.9	Arviointien tulokset .....	44
1.10	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä .....	44
1.10.1	Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot .....	44
1.10.2	Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	45

2	Talousarvion toteutumalaskelma.....	46
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	49
4	Tase.....	50
5	Liitetiedot.....	51
6	Allekirjoitus.....	61



# 1 Toimintakertomus

## 1.1 Johdon katsaus

Ministeriön toimintaa ohjaavat hallitusohjelma ja sitä tukeva hallinnonalan konserni-strategia. Konserni-strategiassa on hallinnonalalle asetettu strategiset yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet vuoteen 2019 ja määritelty näitä toteuttavat painopisteet. Painopistealueille on edelleen asetettu vuoteen 2019 ulottuvat tulostavoitteet. Hallinnonala toimeenpanee painopisteitä strategiassa määritellyn roolinsa mukaisesti.

Ministeriö on vuonna 2018 jatkanut hallitusohjelman kärkihankkeiden ”rakennetaan digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö” (Digi2) ja ”sujuvoitetaan säädöksiä” toteuttamista. Sääntelyä on sujuvoitettu sekä purkamalla vanhentuneita normeja että muuttamalla viranomaisten toimintatapoja mahdollistavammiksi sopimalla ja ohjaamalla normien sijaan. Uusille liiketoimintamalleille ja digitaalisille palveluille on luotu suotuisaa toimintaympäristöä, millä tuetaan innovaatioiden sekä uuden liiketoiminnan ja uusien palveluiden syntymistä. Samalla edistetään markkinoille pääsyä ja helpotetaan ihmisten ja yritysten arkea.

Ministeriössä on vuonna 2018 ollut edelleen käynnissä merkittäviä toimialaan ja koko yhteiskuntaan vaikuttavia uudistuksia. Liikenteen markkinoita ja palveluita koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen (uusi liikenteen palveluista annettu laki) kolmas vaihe eteni eduskunnan käsittelyyn. Hallituksen esitys maakuntauudistuksen täytäntöönpanosta liikennealalla annettiin eduskunnalle joulukuussa. Rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle avaamisen valmistelua jatkettiin tasapuolisten ja kilpailuneutraalien olosuhteiden luomiseksi markkinoille. Tähän liittyen valmisteltiin kalusto-, kiinteistö- ja kunnossapito-yhtiöiden eriyttämistä VR-Yhtymä Oy:stä.

Hallinnonalan virastorakennetta uudistettiin vastaamaan liikenteen ja viestinnän murrokseen. Eduskunta hyväksyi hallinnonalan virastouudistuksen marraskuussa ja uuden rakenteen mukaiset Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ja Väylävirasto Väylä aloittivat toimintansa vuoden 2019 alussa. Liikenne- ja viestintävirastoon yhdistettiin Liikenteen turvallisuusviraston ja Viestintäviraston tehtävät sekä eräitä tehtäviä Liikennevirastosta. Väylävirastoon jäivät Liikenneviraston väylänpidon tehtävät. Samassa yhteydessä muutettiin Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut osakeyhtiömuotoon sekä perustettiin kaikki liikennemuodot käsittävä liikenteenohjauskonserni. Air Navigation Services Finland Oy ja Finrail Oy siirtyivät osana järjestelyä valtion suorasta omistuksesta valtion kokonaan omistaman Traffic Management Finland Oy:n tytäryhtiöiksi konsernin aloittaessa toimintansa 1.1.2019.

## 1.2 Tuloksellisuus

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan konsernistrategiassa hallinnonalan toiminnalle on asetettu kolme strategista vuoteen 2019 ulottuvaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitetta. Taulukossa 1 on esitetty tavoitteiden toteuma vuoden 2018 loppuun mennessä.

### Taulukko 1. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutuminen




Arvosana-asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, aloittamatta/heikko



Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet	Arvosana	Analyysi
Innovatiiviset viestintä- ja liikennepalvelut ylläpitävät hyvinvointia ja luovat kestävä kasvua sekä kansallista kilpailuetua	HYVÄ	<p>Säädösympäristön uudistamisella ja sektorikohtaisen sääntelyn purkamisella on mahdollistettu uudenlaisten toimintamallien ja palveluiden kehittyminen sekä poistettu markkinoille pääsyn esteitä. Uusille liikkumisen ja logistiikan palveluratkaisuille on luotu edellytykset kansalaisten arjen sujuvoittamiselle, elinkeinoelämän kilpailukyvyn parantamiselle sekä ympäristön hyvinvoinnille. Suotuisa ja uusia teknologioita, esimerkiksi automaatiota ja robotiikkaa, hyödyntävä toimintaympäristö antaa mahdollisuuden osaamisen täysimääräiselle hyödyntämiselle sekä uuden osaamisen kehittymiselle kestävä kasvun ja kansallisen kilpailuedun vahvistamiseksi.</p> <p>Liikenteen päästöt ovat alentuneet, mutta valtaosa vähennyksistä selittyy liikenteessä käytetyn biopolttoaineen määrän vaihtelulla. Autokannassa tai liikennesuorituksen kehittämisessä ei nykyisin käytössä olevilla ohjaukeinoilla ja liikenteen hinnoittelumalleilla ole saatu aikaan riittävä muutosta tavoitteisiin nähden.</p> <p>Viestintäpalvelut kohtaavat kovan kansainvälisen kilpailun. Sisällöntarjonnan, erityisesti uutistoiminnan, monimuotoisuutta on edelleen turvattu esimerkiksi avustuksin yleiseen uutis- ja ajankohtaistoimintaan ja kansalliseen uutistoimintaan. Radion toimilupapäätöksissä on painotettu jatkuvuutta sekä kykyä pitkäjänteiseen ja vakaaseen radiotoimintaan. Myös erityisradioiden ja pienten toimijoiden toimintamahdollisuudet on turvattu.</p>



<p>Tiedon hyödyntämisestä syntyy uutta liiketoimintaa sekä käyttäjälähtöisiä ja luotettavia palveluita</p>	<p>HYVÄ</p>	<p>Uuden liiketoiminnan syntymisen mahdollistamiseksi, kasvuedellytysten luomiseksi ja elinkeinoelämän digitalisaation edistämiseksi on luotu kansainvälisesti edistyksellistä tietosäätelyä (liikennepalvelulaki), jonka perusteella liikkumispalveluja koskevia olennaisia tietoja on tullut avata muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Massadatan ja omadatan hyödyntämisen edellytykset ovat edelleen parantuneet. Kyselytutkimusten mukaan edelläkävijäyritykset ennakoivat liikevaihdon, henkilöstön ja investointien kasvua.</p> <p>Tiedon hyödyntäminen ja turvallinen automaatio on otettu osaksi kaikkia liikenne- ja viestintäministeriön säädöshankkeita. Automaation ja robotiikan hyödyntämisen sekä yhteentoimivien liikennejärjestelmien edellytykset ovat parantuneet.</p> <p>Kyberturvallisuuskeskuksen kyvykkyyttä huolehtia koko yhteiskunnan tietoturvasuudesta on parannettu. Tietoturvasuuteen liittyviä palveluita ja ratkaisuja tarjoavien yritysten määrä on Suomessa maan kokoon suhteutettuna suuri. Elinkeinoelämän digitalisaatio ei kuitenkaan etene tasaisesti yhteiskunnassa, ja yritysten varautuminen digitaalisen turvallisuuden uhkiin on koettu monella alalla riittämättömäksi. Yritykset ovat katsooneet, että kehittyneemmällä järjestelmillä ja avoimemmilla rajapintaratkaisulla voitaisiin lisätä yritysten kykyä innovoida ja ottaa käyttöön uusia sekä entistä tietoturvasempia digitaalisia ratkaisuja.</p>
<p>Liikenne- ja viestintäverkot muodostavat edellytykset yhteiskunnan kehittymiselle ja uudistumiselle</p>	<p>VÄLTTÄVÄ</p>	<p>Vuonna 2018 korjausvelan määrä ei korjausvelkaohjelmien ansiosta kasvanut edellisestä vuodesta liikenneverkon kiihtyvistä rappeutumistahdista huolimatta. Liikenneverkon palvelukykyä ei pystytty nykyisillä rahoitus- ja toimintamalleilla turvaamaan. Liikenneverkon korjausvelan rahoittaminen ja tulevaisuuden investointitarpeet vaativat liikenteen hinnoittelun laajempaa uudistusta rahoituksen saattamiseksi kestäväälle pohjalle.</p> <p>Laajakaistan tukiohjelmasta huolimatta kiinteän laajakaistan kattavuudessa Suomi on jäänyt kansainvälisessä vertailussa jälkeen. Kattavuudessa on puutteita sekä kaupunkiseuduilla että haja-asutusalueilla.</p> <p>Liikenne- ja viestintäverkkojen kehittämiseksi on tunnustettu tarve tehdä aikaisempaa pitkäjänteisempää ja kokonaisvaltaisempaa suunnittelua vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tämä otetaan huomioon esimerkiksi käynnissä olevassa valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisessa.</p>

Liikenne- ja viestintäministeriö on yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt toimeenpanon painopisteet. Painopisteiden alle ministeriö on vuosille 2016–2019 asettanut monivuotiset tulostavoitteet, joista kullekin tulostavoitteelle on asetettu vuosittaiset tavoitetasot. Taulukoissa 2–4 on esitetty yksinomaan vuoden 2018 tavoitetasojen toteuma.

## Taulukko 2. Innovatiiviset viestintä- ja liikennepalvelut ylläpitävät hyvinvointia ja luovat kestävä kasvua sekä kansallista kilpailuetua




Tavoitteiden toteutuminen  = saavutettiin,  = saavutettiin osittain,  = ei saavutettu


Vuoden 2018 tavoitetaso	Toteuma	Analyysi
<b>Painopiste: Liikenteen ja viestinnän palvelumarkkinat ja palvelut</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Henkilö-, tavara- ja postikuljetusten toimiville markkinoille on luotu edellytykset poistamalla markkinoille tulon esteitä ja mahdollistamalla fyysisen liikkumisen ja digitaaliset ratkaisut yhdistävien ovelta ovelle palveluiden syntyminen.</b>		
Lainsäädäntömuutokset koskien tieliikenteen ammattipätevyyksiä (liikennepalvelulain III vaihe) on annettu eduskunnalle.  Rautateiden henkilöliikenteen kilpailutusprosesseja on jatkettu: Etelä-Suomen taajamaliikenteen tarjouskilpailun I vaihe on aloitettu.		Tieliikenteen ammattipätevyyksiä koskevat lainsäädäntömuutokset on annettu eduskunnan käsiteltäväksi. Liikennepalvelulain kolmannessa vaiheessa on esitetty muutokset, joilla mahdollistetaan koemallin käyttöönotto koulutusmallin rinnalle tieliikenteen raskaan kaluston ammattipätevyyksissä. Koevaihtoehto helpottaa eräissä tapauksissa toimimista raskaan liikenteen tehtävissä ja mahdollistaa joustavammin kunkin raskaan kaluston kuljettaja-ammattiin haluavan yksilöllisen taustan, aiemman osaaminen sekä kielitaidon huomioimisen.  Rautateiden kotimaan henkilöliikenteen avaamisen valmistelua on jatkettu talouspoliittisen ministerivaliokunnan tekemien päätösten mukaisesti. Hanke ei ole kuitenkaan edennyt tavoiteaikataulussa, sillä ministerivaliokunnan päätöksen mukaisia erityistehtävyyhtiöitä ei ole saatu perustettua, eikä kilpailutuksen ensimmäinen vaihe ole vielä käynnistynyt.
<b>Monivuotinen tulostavoite: Käyttäjien tarpeisiin vastaavien liikenteen ja viestinnän palveluiden saatavuus on varmistettu ja yleispalvelu sekä palveluveloitteet on sopeutettu muuttuvaan toimintaympäristöön.</b>		
Toteuttamiskelpoinen polku julkisen tuen kohdentamisesta niin joukkoliikenteessä kuin muissa julkisesti tuetuissa kuljetuksissa on luotu yhteistyötahojen sitouttamiseksi ja tuen tehokkaamman käytön edesauttamiseksi.  Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset älykkään maaseudun toimenpiteet on toimeenpantu 50-		Joukkoliikenteen palvelusetelin käyttöönoton selvittämistä on jatkettu vuonna 2018. Asian valmistelua on tarkoitus jatkaa keväällä 2019 käynnistettävällä selvityksellä, jossa tarkasteltaisiin palvelusetelin käyttöönottoon liittyviä seikkoja juridisesta näkökulmasta.  Junien ostoliikenne lisääntyi vuoden 2018 aikana loppuvuodesta 2017 tehdyn sopimuksen mukaisesti. Ministeriö on käynnistänyt neuvottelut VR-Yhtymä Oy:n kanssa osto- ja velvoiteliikenteen jatkosta vuosille 2020–2022. Ministeriö on myös valmistellut alueellisen


prosenttisesti ja edesautettu kokeilujen syntymistä.		junaliikenteen pilotointia, jonka on tarkoitus käynnistyä viimeistään vuoden 2020 aikana.  Valtioneuvoston periaatepäätös maaseudun digitalisaation edistämiseksi annettiin 9.11.2017. Periaatepäätöksen toimenpiteitä on vuonna 2018 edistetty yhdessä eri hallinnonalojen kanssa sekä Sitran vetämissä kokeiluhankkeissa.
<b>Painopiste: Liikenteen energiareformi</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Uuden teknologian hyödyntämistä, bionaloutta, puhtaita ratkaisuja ja liikenteen energiatehokkuutta on edistetty</b>		
Suomen kannat on saatu menestyksekkäästi IMO:n kasvihuonekaasupäästöstrategiaan.  Suomen kannan mukaiset raja-arvot on menneet läpi liittyen liikenteen päästövähennystoimenpiteisiin.		Suomen usean muun EU-maan kanssa tavoittelemaa vähintään 70 prosentin päästövähennysrajaa ei saavutettu. Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa sovitut päästövähennystavoitteet ovat kuitenkin hyvä kompromissi, jonka pohjalta päästöjä ryhdytään vähentämään maailmanlaajuisesti.  Suomi ajoi EU:ssa uusia, tiukkoja raja-arvoja henkilö- ja pakettiautoille sekä raskaalle kalustolle vuosille 2025 ja 2030. Näitä kunnianhimoisia raja-arvoja ei täysin saatu, mutta sovitut päästöraajat ovat askel oikeaan suuntaan.
<b>Painopiste: Elinvoimainen media-ala</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Edellytykset media-alan uudistumiselle on luotu</b>		
On laadittu mediapoliittinen ohjelma ja aloitettu sen toteuttaminen.  On luotu kehikko uudelle radiotoimilupakaudelle ja aloitettu lupaprosessi.  On selvitetty tietoyhteiskuntakaaren muutostarpeita ja tarvittaessa annettu niitä koskevat lainsäädäntöehdotukset.  On siirrytty T2-vastaanottoon. On tehostettu taajuuksien käyttöä. On tarkasteltu kanavanippujen B ja D toimilupaehtdot uudelleen.		Ministeriön johdolla valmisteltiin valtioneuvoston periaatepäätös mediapoliittisesta ohjelmasta 5.7.2018. Ohjelman toteuttaminen on aloitettu ja se toteutetaan yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. Sen edistymistä seurataan sidosryhmien kanssa mediapolitiikan verkostossa, jonka ensimmäinen seurantakokous oli syyskuussa.  Radion ohjelmistotoimiluvat vuoden 2020 alussa alkavalle toimikaudelle myönnettiin 15.11.2018. Markkinoille tuli kolme uutta toimijaa ja muutaman nykyisen toimijan radiotoiminta laajentui uusille paikkakunnille. Toimiluparatkaisuissa painotettiin jatkuvuutta ja kykyä pitkäjänteiseen liiketoimintaan. Myös niin sanottujen erityisradioiden ja pienempien toimijoiden, kuten paikallisradioiden toimintamahdollisuudet pyrittiin turvaamaan. Toimiluvat on myönnetty kymmeneksi vuodeksi. Tällä pyrittiin osaltaan varmistamaan radiotoiminnan ennakointi ja luomaan toimialalle ja toimijoille vakaa toimintaympäristö.  Tietoyhteiskuntakaaren sääntelyn keventämistä ja joustavoittamista koskevat lakimuutokset tulivat voimaan vuonna 2018. Viime vuonna muutettiin myös valtioneuvoston asetusta televisio- ja radiotoiminnasta vastaamaan lakimuutoksia. Asetuksella parannettiin erityisryhmien palvelua ääni- ja tekstipalvelun osalta.

		Antennitelevisioverkon T2-lähetystekniikkaan siirtyminen viivästyy ministeriöstä riippumattomista syistä. Se toteutetaan lähivuosina. Siirtyminen uuteen lähetystekniikkaan tulee tehostamaan taajuuksien käyttöä entisestään. Valtioneuvosto on uudelleentarkastellut kanavanippujen B ja D toimilupaehtoja. Toimilupia ei muutettu uudelleentarkastelun perusteella.
--	--	--


### Taulukko 3. Tiedon hyödyntämisestä syntyy uutta liiketoimintaa sekä käyttäjälähtöisiä ja luotettavia palveluita


Tavoitteiden toteutuminen:  = saavutettiin,  = saavutettiin osittain,  = ei saavutettu

Vuoden 2018 tavoitetaso	Toteuma	Analyysi
<b>Painopiste: Tiedon hyödyntäminen ja liiketoimintamahdollisuudet</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Digitalisaatiota, automatisaatiota sekä suuria tietoaineistoja laajasti hyödyntävien uusien liikkumisen palvelujen ja uuden liiketoiminnan synty on mahdollistettu</b>		
<p>Massadata-periaatepäätöksen toimet on toteutettu 75-prosenttisesti / listatut liikenne- ja viestintäministeriön toimenpiteet.</p> <p>Liikennepalvelulain ensimmäistä ja toista vaihetta koskevat tietorajapinnat on avattu, rekisteriuudistus on käynnistetty.</p> <p>Älykkään automaation ja robotiikan periaatepäätöksen toimet toteutettu 75-prosenttisesti / listatut liikenne- ja viestintäministeriön toimenpiteet.</p> <p>Logistiikan tietorajapintoja koskeva sääntely on annettu (liikennepalvelulain kolmas vaihe). Logistiikan digitalisaation kansallisen toimeenpanosuunnitelman toteutus on käynnissä.</p> <p>Satelliittinavigoinnin toimenpideohjelman toimet on toteutettu 30-prosenttisesti. Avaruustoiminnan visio on luotu ja avaruushallinnon tarve arvioitu.</p>		<p>Massadata-periaatepäätöksen mukaiset toimet on toteutettu tavoitetason mukaisesti. Uusia kehittämistoimia on käynnistetty, muun muassa datatalousfoorumi ja selvitys datan käyttöoikeuksista.</p> <p>Liikennepalvelulain ensimmäisen vaiheen säädökset ovat tulleet voimaan heinäkuussa 2018 ja tietorajapintojen osalta jo tammikuussa. Vaatimuksista on tiedotettu ja veloitteiden täytäntöönpanoa tuettu verkostomaisella yhteistyöllä koskien erityisesti lippurajapintoja ja olennaisia tietoja koskevia teknisiä palveluita. Liikennepalvelulain toista vaihetta koskeva hallituksen esitys on tullut voimaan sisältäen liikenteen rekistereiden kokonaisuudistuksen sekä tietojen luovuttamista ja tiedon yhtenäistä hyödyntämistä edistävän sääntelykehyn.</p> <p>Älykkään automaation ja robotiikan periaatepäätöksen toimet on toteutettu etupainotteisesti. Automaation ja robotiikan hyödyntämisen sekä yhteentoimivien liikennejärjestelmien edellytykset ovat parantuneet.</p> <p>Logistiikan digitalisaatiota koskeva liikennepalvelulain kolmas vaihe on annettu eduskunnalle ja logistiikan digitalisaation edistämishjelma on valmisteltu ja toimenpiteitä toteutettu verkostoyhteistyössä.</p> <p>EU:n satelliittijärjestelmä Galileon palvelut ovat saatavilla ja niiden hyödyntämismahdollisuuksia on lisätty. Satelliittinavigoinnin tehokasta hyödyntämistä koskeva toimenpideohjelma 2017–2020 julkaistiin. Lisäksi käynnistettiin arviointi avaruushallinnon organisoitumismallista Suomessa.</p>


Painopiste: Luottamus digitaalisiin palveluihin		
Monivuotinen tulostavoite: Liikenteen ja viestinnän palvelumuodot sekä liiketoimintamallit ovat kehittyneet. Käyttäjien turvallisuuteen kohdistuvat riskit ovat hallittavissa.		
<p>Tiedon hyödyntämisen ja automaation turvallisuutta parantavien mahdollisuuksien ja keinot on huomioitu 100 prosentissa hallituksen esityksistä ja kansainvälisten sopimusten valmistelussa.</p> <p>Tieliikenteen turvallisuuden periaatepäätöksen ja liikenteen automatisaation työsuunnitelman toimenpiteet ovat toteutuneet 75-prosenttisesti.</p> <p>Tietoturvastrategian toimenpiteistä 75 prosenttia toteutettu, muiden ministeriöiden hankkeita seurataan.</p>		<p>Tiedon hyödyntämisen ja automaation turvallisuutta parantavat mahdollisuudet ja keinot on otettu huomioon kaikissa hallituksen esityksissä ja kansainvälisten sopimusten valmistelussa.</p> <p>Tieliikenteen turvallisuuden periaatepäätöksen ja liikenteen automatisaation työsuunnitelman toimenpiteet ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Kansallisen luottamusverkoston perustamisesta ajoneuvoissa syntyvän liikenneturvallisuustiedon jakamiseen on laadittu suunnitelma. Uudistetulla 1.6.2020 voimaan tulevalla tieliikennelailla lisätään liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä luodaan edellytyksiä liikenteen digitalisoinnille ja turvalliselle automaatiolle samalla kun sääntelyä kevennetään. Liikenteen automatisaation työsuunnitelman toimien johdosta Suomeen on syntynyt uusia automaatioon pohjautuvia tai sitä hyödyntäviä liikenteen palveluita.</p> <p>Tietoturvastrategian liikenne- ja viestintäministeriölle kohdistetut toimenpiteet on toteutettu tavoitetason mukaisesti. Strategian täytäntöönpanossa on muun muassa parannettu yksityisyyden ja viestinnän luottamuksellisuuden suojaa sekä kehitetty liikenteen ja viestinnän aloilla tietoturvariskien hallintaan velvoittavaa lainsäädäntöä.</p>

**Taulukko 4. Liikenne- ja viestintäverkot muodostavat edellytykset yhteiskunnan kehittymiselle ja uudistumiselle**

Vuoden 2018 tavoitetaso	Toteuma	Analyysi
Painopiste: Liikenne- ja viestintäverkot		
Monivuotinen tulostavoite: Suomi on 5G-kärkimaa maailmassa		
<p>On arvioitu, edellyttääkö 5G-tekniikan käyttöönotto muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön ja toimilupolitiikkaan ja on osallistuttu aktiivisesti EU -työhön WRC-19-konferenssiä koskevaan kannanmuodostukseen (yhtenäiset standardit ja yhteiseurooppalainen kanta).</p> <p>Digitaalisen infrastruktuurin strategian keskeiset toimenpiteet ovat käynnistyneet (50 prosenttia).</p>		<p>Ministeriö on jatkanut tavoitteellista toimintaa 5G-tekniikan edistämiseksi EU:ssa ja kansainvälisesti. 5G-tekniikan käyttöönoton muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön ja toimilupolitiikkaan on arvioitu. Vuoden 2019 maailman radiotaajuuskonferenssiin (WRC) valmistautumista on jatkettu kansallisessa työryhmässä. Konferenssissa päätetään muun muassa korkeiden 5G-taajuuksien kansainvälisestä harmonisoinnista.</p> <p>Digitaalisen infrastruktuurin strategiassa asetettiin Suomelle laajakaistatavoitteet vuodelle 2025 sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategian toimeenpano on edennyt suunnitelman mukaisesti.</p>

<p>Operaattorimalli on uudelleen arvioitu (taajuuksien myöntäminen huutokaupalla on valmisteltu, mm. satamiin).</p> <p>On valmistauduttu uudistetun EU:n sähköisen viestinnän sääntelykehysten kansalliseen täytäntöönpanoon.</p>		<p>Syksyllä 2018 järjestettiin 3,5 gigahertsin taajuusalueen huutokauppa ja luvat myönnettiin kolmelle operaattorille. Toimilupien ehtona on, että esimerkiksi teollisuuslaitokset ja satamat saavat tarvitsemansa erityiset käyttötarpeet huomioivan räätälöidyn verkkopalvelun tai vaihtoehtoisesti voivat vuokrata toimiluvan haltijalta taajuuden käyttöoikeuden kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.</p> <p>EU:n sähköisen viestinnän sääntelykehys toimeenpannaan yhdessä audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan AVMS-direktiivin toimeenpanon kanssa. Säädöshanke on aloitettu loppuvuodesta 2018 ja resursoitu. Samassa yhteydessä tarkastellaan myös muita sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutostarpeita.</p>
<p><b>Monivuotinen tulostavoite: Liikenne- ja viestintäyhteyksien saatavuus ja toimintavarmuus on turvattu</b></p>		
<p>Arktisen neuvoston puheenjohtajuudesta johtuvia tehtäviä on toteutettu onnistuneesti.</p> <p>Viranomaisten laajakaistaverkkoratkaisun mahdollistavat muutokset tietoyhteiskuntakaareen on tehty.</p> <p>PRS-palvelua koskeva valtioneuvoston periaatepäätös on valmistunut.</p> <p>Maakuntaudistuksessa määriteltujen liikenne- ja tienpitotehtävien siirtämiseksi on laadittu tarvittava lainsäädäntö ja toimintamallit on simuloitu.</p> <p>Itämeren jäänmurron toteutusta koskevan suunnitelman valmisteluun on vaikutettu ja suunnitelma on viety linjattavaksi.</p> <p>Liikennejärjestelmän toimintavarmuusselvityksen keskeisiä toimenpiteitä on käynnistetty (50 prosenttia)</p>	<p style="text-align: center;"></p>	<p>Suomi on on hoitanut roolinsa Arktisen neuvoston puheenjohtajana hyvin. Viestintäyhteydet ovat olleet yksi Suomen puheenjohtajuuskauden kärkiteemoista.</p> <p>Viranomaisten VIRVE-verkon asteittain korvaavan laajakaistaisen viranomaisviestintäpalveluratkaisun mahdollistavat lakimuutokset on tehty. Lait tulevat voimaan 1.2.2019. Liikennemuotojen varautumissäännöksiä koskevat tarpeet on huomioitu myös liikennepalvelulain kolmannessa vaiheessa tehdyissä lakimuutoksissa.</p> <p>PRS-palvelun (Public Regulated Service) osalta ei ole voitu edetä, koska palvelun käyttäjäryhmien määrittäminen sekä käyttäjäryhmien käyttötarkoituks- ja käyttötapselvitykset ovat vieneet odotettua enemmän aikaa; samoin kuin taloudellisten vaikutusten selvittäminen.</p> <p>Maakuntaudistuksesta johtuvat muutosesitykset liikenteen hallinnon alan lakeihin annettiin eduskunnalle joulukuussa 2018.</p> <p>Selvityksiä yhteistyön tiivistämiseksi Itämeren jäänmurron osalta on tehty ja suunnitelma on viety linjattavaksi.</p> <p>Liikennejärjestelmän toimintavarmuuden periaatteet on luotu ja toimintavarmuutta edistetty lainsäädäntömuutoksien. Viestinnässä keskeinen lainsäädäntö on annettu viestintäpalveluilla. Liikenteessä toimintavarmuuden kannalta keskeisiä olivat lakiehdotukset liikennepalveluista, ja liikennejärjestelmästä ja maanteistä sekä ehdotus ratalain muuttamisesta. Toimintavarmuus on huomioitu virastouudistuksessa.</p>



<b>Painopiste: Liikennejärjestelmän rahoitus ja taloudellinen ohjaus</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Edellytykset liikenteen infrastruktuurin ja ylläpidon kestäväälle rahoitukselle on luotu</b>		
<p>Parlamentaarisen työryhmän loppuraportin mukaiset toimenpiteet on toteutettu tai niiden toteuttaminen on käynnistynyt.</p>		<p>Parlamentaarisen työryhmän linjaamaa lisärahoitusta ei ole poliittisen päätöksenteon seurauksena saatu. Osaa loppuraportin toimenpiteistä on toteutettu vuoden 2018 aikana.</p>
<p>Kansallinen TEN-T (Trans-European Transport Network) on käynnissä ja on vaikutettu EU-tason valmisteluun.</p>		<p>Ministeriö vaikutti EU:n seuraavaan monivuotiseen varainhoitokehystä (MFF) ja siihen liittyvää uutta Verkkojen Eurooppa (CEF)-asetusta koskevien komission esitysten valmisteluun ja käsittelyyn EU:n toimielimissä. Komission ehdotti</p>
<p>Liikenteen automaation ja palveluiden edellyttämät vaatimukset liikenne- ja viestintäverkoille on tunnistettu.</p>		<p>asetusehdotuksessaan EU:n ydinverkkokäytäviä jatkettavaksi siten, että käytännössä koko Suomen TEN-T ydinverkko olisi CEF-tuen piirissä. Se hyväksytäänkö ehdotus, ratkeaa vasta, kun koko varainhoitokehystä päätetään.</p>
<p>Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä on annettu eduskunnalle. Se sisältää vaatimukset matkojen ja kuljetusten palvelutasolle. Liikenteen automaation kannalta tärkeä runkoverkkopäätös on tehty. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu on aloitettu ja on selvitetty liikennejärjestelmän suunnitteluun liittyvien säädösten, ohjeistusten, toimintatapojen sekä työkalujen keskeiset uudistamistarpeet, jotta digitaalisuuteen ja tietoon sekä jakamistalouteen perustuvia liikenteen palveluja voidaan tehokkaasti hyödyntää liikennejärjestelmien kehittämisessä.</p>		<p>Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä on hyväksytty eduskunnalle. Asetus pääväylistä ja niiden palvelutasoista on annettu marraskuussa 2018. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu on aloitettu.</p>

## 1.3 Vaikuttavuus

### 1.3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Ministeriön rooli konsernistrategian toteuttamisessa on lainsäädännön valmistelu ja hallinnonalan ohjaus sekä toimialan strateginen kehittäminen. Ministeriön tehtävänä on johtaa hallinnonala toimintaa siten, että koko hallinnonala toimii proaktiivisesti toimintatapojaan uudistaen.

Hyvien palvelujen varmistaminen, toimivan markkinaympäristön mahdollistaminen, liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen, digitaalinen tieto hyvinvoinnin ja kasvun lähteenä sekä infrastruktuuri kasvun alustana ovat toiminnan keskiössä.

## Liikenne ja viestintä palveluna

### Liikenteen ja viestinnän palvelumarkkinat ja palvelut

Keskeisimmät palveluita ja palvelumarkkinoita koskevat hankkeet olivat vuoden 2018 aikana liikennemarkkinoiden sääntelyä koskevan liikenteen palveluista annetun lain (jäljempänä liikennepalvelulaki) kolmannen vaiheen valmistelu, rautatiekilpailun avaamisen jatkaminen, heinäkuussa 2018 voimaan tullut ajokortti uudistus sekä liikkuminen palveluna (Mobility as a Service, MaaS) -hankkeen jatkotyöstäminen.

Liikenteen palveluita ja markkinoita koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen, eli liikennepalvelulain ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.7.2018 ja toiseen vaiheeseen liittyvät uudistukset tulivat pääosin voimaan heinäkuussa 2018, mutta puolesta-asiointia koskeva säännös tuli voimaan tammikuussa 2019. Hankkeen kolmannen vaiheen säännökset ovat parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, ja muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin maaliskuussa 2019. Hanke toteuttaa liikenne palveluna (Mobility as a Service, MaaS) -lähestymistapaa, jossa liikenteen palvelujen yhdistämismahdollisuuksia ja palvelujen saatavuutta parannetaan.

Liikennepalvelulain ensivaikutukset ovat olleet pitkälti odotetunlaisia. Liikkumispalvelujen tarjoajat ovat avanneet olennaisten tietojen rajapintoja ja myyntirajapintojen avaaminenkin on käynnistynyt. Laki on toimijoilta saadun palautteen mukaan kannustanut kehittämään uusia palveluja ja järjestelmiä. Tiiviimpää yhteistyötä toimijoiden kesken tarvitaan kuitenkin edelleen. Taksialalla toimivien yritysten ja kuljettajien määrä on kasvanut huomattavasti. Myös palvelut sekä hinnoittelumallit näyttävät monipuolistuneen. Lainsäädännön ensivaiheen vaikutuksia on kuvattu liikennepalvelulain seurantaraportissa (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 14/2018).

Liikennepalvelulainsäädäntöä on lisäksi uudistettu raideliikenne- ja vesiliikennelakien kokonaisuudistuksilla sekä ajoneuvolainsäädännön muutoksilla. Raideliikennelailla parannetaan rautatiemarkkinoiden toimivuutta ja pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neljäs rautatiepaketti. Vesiliikennelailla parannetaan vesiliikenteen turvallisuutta ja valmistautumista automaation yleistymiseen. Ajoneuvolainsäädännön muutoksilla on mahdollistettu muun muassa mitoiltaan suuremmat rekkayhdistelmät sekä nuorille kuljettajille tarkoitetut kevytautot.

Heinäkuun 2018 alussa voimaan tulleella ajokorttilain uudistuksella selkeytettiin ja kevennettiin ajokorttikoulutuksen sääntelyä sekä edistettiin uusien vaihtoehtoisten opetus- ja oppimismenetelmien käyttöä. Tehdyt muutokset koskevat muita kuin kuorma- ja linja-autokortteja. Muutoksen myötä opetussuunnitelmiin perustuvista opetusvaatimuksista luovuttiin ja oppimismenetelmä sekä oppimiseen käytetty aika ovat vapaasti päätettävissä. Lakimuutoksen seurauksena opetuslupien määrät ovat kasvaneet voimakkaasti. Uusi ajokoe painottuu ajosuorituksen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun ja on osoittautunut toimivaksi. Lisäksi vuonna 2018 tehdyllä lakimuutoksella mahdollistettiin mobiiliajokortin käyttöönotto. Mobiiliajokortti toimii rinnakkaisena ja vapaaehtoisena ajo-oikeuden osoittamistapana.

VR-Yhtymä Oy:n kanssa on käynnistetty neuvottelut henkilöjunaliikennepalvelujen hankinnasta kesään 2022 saakka. Samassa yhteydessä on tarkoitus tehdä myös päätös julkisen palvelun velvoitteen alaisesta henkilöjunaliikenteestä kesään 2022 saakka. Neuvottelut VR:n kanssa on tarkoitus saada päätökseen kevään 2019 aikana. Ministeriö on myös valmistellut alueellisen henkilöjunaliikenteen pilotointia, jonka tavoitteena on löytää alueellisen liikenteen kehittämishankkeita. Pilotoinnissa on tarkoitus kokeilla kokonaan uutta liikennettä. Ministeriö sai alueilta yhteensä kymmenen pilotointihakemusta.

Rautatieliikenteen kilpailun avaamista on jatkettu vuoden 2018 aikana. Tarkoituksena on luopua VR:n yksinoikeudesta liikennöidä Suomen rataverkolla ensi vuosikymmenellä. Kilpailun avaaminen on tarkoitus aloittaa Etelä-Suomen taajamajunaliikenteestä. VR-Yhtymä Oy:n kanssa on sovittu kilpailun avaamisen ensimmäisen vaiheen etenemissuunnitelmasta, jonka mukaisesti VR on yhtiöittänyt kunnossapitoliikeytoimintansa. Ministeriö on teettänyt kilpailutusprosessiin liittyen useita asiantuntijaselvityksiä esimerkiksi kalustokysymyksistä, liikenteen kysyntäennusteista, VR:n yhtiöjärjestyistä ja operaattorien välisestä lippuyhteistyöstä. Selvityksillä on ollut merkittävä vaikutus ensimmäisen vaiheen toteuttamisvaihtoehtojen arvioimisessa.

Vuonna 2017 toteutettu postilakiuudistuksen toinen vaihe tuli kokonaisuudessaan voimaan 1.7.2018. Lailla turvataan postipalveluiden saatavuutta koko Suomessa ja parantaa postitoiminnan joustavuutta ja tehokkuutta. Lakiuudistuksen mukaisesti Posti kilpailutti yleispalvelutuotteiden jakelun harvaanasutuilla alueilla.

### Liikenteen energiareformi

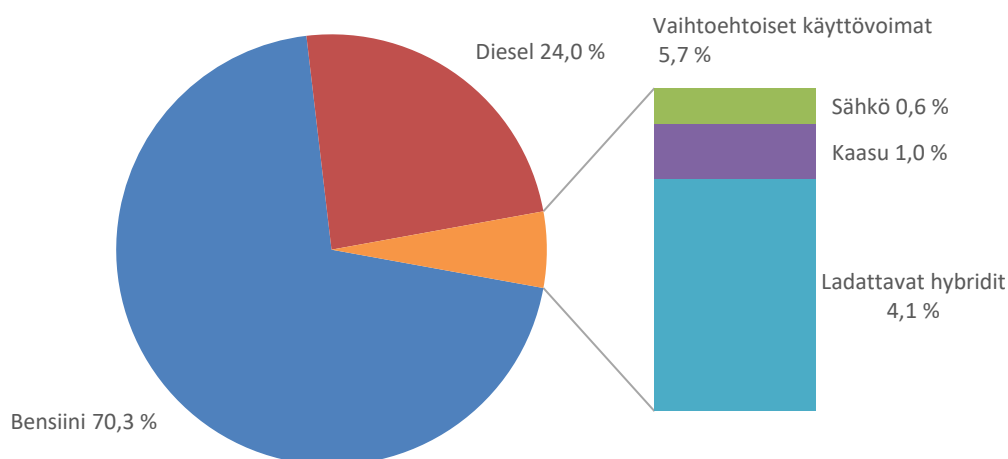
Pariisin ilmastopimuksen perusteella liikenteen päästöjä on vähennettävä puolella vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tilanteeseen. Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa vaikuttavimmiksi keinoiksi päästöjen vähentämiseksi on tunnistettu liikennejärjestelmän

ja liikennevälineiden energiatehokkuuden parantaminen sekä vaihtoehtoisten polttoaineiden suhteellisen osuuden lisääminen liikenteessä. Liikenne- ja viestintäministeriön huhtikuussa asettama ilmastopoliittinen työryhmä (ILMO45) linjasi keinoja, joilla liikenteen kasvihuonekaasupäästöt voitaisiin kokonaan poistaa vuoteen 2045 mennessä. Työryhmän loppuraportti valmistui joulukuussa 2018 (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 13/2018).

Liikenteen päästöjen vähentämiseksi valmisteltiin valtioneuvoston periaatepäätös kävelyn ja pyöräilyn edistämisestä sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Lisätalousarviossa ohjattiin 3,5 miljoonan määräraha valtionavustukseen kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen ja kuntien joukkoliikennehankkeisiin.

Liikennevälineiden energiatehokkuuden parantamiseksi (esimerkiksi autokannan keski-ikä laskemiseksi ja vaihtoehtoisten polttoaineiden suhteellisen osuuden lisäämiseksi) otettiin vuoden alusta käyttöön määräaikainen romutuspalkkio, sähköautojen hankintatuki sekä etanoli- ja kaasukonversiotuki. Romutuspalkkiokampanja päättyi elokuussa 2018, ja sillä saatiin liikenteeseen lähes 7000 uutta, vähäpäästöistä henkilöautoa. Tuettuja sähköautoja saatiin liikenteeseen 247 kappaletta, konvertoituja kaasuautoja 102 kappaletta ja etanoliautoja reilut 1200 kappaletta.

Vaihtoehtoisia käyttövoimia hyödyntävien henkilöautojen määrä on edelleen Suomessa hyvin vähäinen. Päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi osuus pitäisi saada nopeasti ripeään kasvuun. Vaihtoehtoisilla käyttövoimilla (sähkö, kaasu, ladattavat hybridit ja flexfuel) toimivien henkilöautojen osuus kaikista ensirekisteröidyistä autoista oli 5,7 prosenttia vuonna 2018. Vuonna 2017 vastaava luku oli 2,6 prosenttia.

**Kuva 1. Henkilöautojen ensirekisteröinnit**


EU:ssa neuvoteltavat hiilidioksidipäästöjen raja-arvot kevyen ja raskaan liikenteen ajoneuvoille ovat keskeisiä uusien ajoneuvojen energiatehokkuuden parantamiseksi. Suomi on ajanut kunnianhimoisia raja-arvoja uusille ajoneuvoille vuosille 2025 ja 2030. Suomen tavoitteita ei kuitenkaan täysin saavutettu, joskin Euroopan parlamentin ja neuvoston saavuttama sopu uusien henkilö- ja pakettiautojen päästörajoista sekä neuvoston yleisnäkemyksessä raskaan liikenteen raja-arvoista ovat askeleita oikeaan suuntaan.

Vähäpäästöisten autojen osuuden kasvattamiseksi solmittiin vapaaehtoinen ilmastosopimus (Green deal) valtion ja autoalan kesken. Sopimuksen tavoitteena on muun muassa vähentää ensirekisteröityjen henkilö- ja pakettiautojen keskimääräisiä hiilidioksidipäästöjä vähintään neljä prosenttia vuodessa sekä edistää sähkö- ja kaasukäyttöisten autojen yleistymistä siten, että niiden osuus ensirekisteröinneistä kasvaa yhteensä vähintään 25 prosenttiin vuoden 2025 loppuun mennessä.

Lentoliikenteen osalta ministeriö on osallistunut kansainvälisen lentoliikenteen päästöjen hyvitysjärjestelmä CORSIA:n jatkovalmisteluun ja pyrkinyt erityisesti edistämään järjestelmän tehokkuutta ja ehkäisemään kilpailun vääristymistä. Lentoliikenteen päästökaupan kansallisen lainsäädännön kehittämiseksi annettiin eduskunnalle hallituksen esitys ja lisäksi ministeriö on valmistellut uusiutuvien lentopolttoaineiden käyttöönottoa kotimaisilla lentoasemilla.

Meriliikenteen päästövähennyksiin liittyvistä keskeisistä toimista sovitaan alan kansainvälisessä järjestössä IMO:ssa, jossa ministeriö on vaikuttanut kunnianhimoisten päästövähennystavoitteiden asettamiseksi. Suomi tavoitteli kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisneuvotteluissa usean muun EU-jäsenvaltion kanssa päästövähennysrajaa, joka olisi ollut linjassa Pariisin ilmastopimuksen kanssa. Tätä ei saavutettu, mutta sovitut päästövähennystavoitteet ovat hyvä kompromissi, jonka pohjalta päästötjä ryhdytään vähentämään maailmanlaajuisesti.

### Elinvoimainen media-ala

Media-alan toimintaedellytysten parantamiseksi laadittiin valtioneuvoston periaatepäätös mediapoliittisesta ohjelmasta. Ohjelman tavoitteena on varmistaa suomalaisen median monimuotoisuus ja suomalaisen journalismin tuottamisedellytykset ja näin varmistaa tiedonsaantia. Periaatepäätöksen ja siinä esitettyjen toimenpiteiden aikajänne on vuoteen 2023 saakka. Toimenpiteillä pyritään tukemaan vastuullista mediaa, vahvistamaan mediakasvatusta, vastustamaan disinformaation leviämistä ja kehittämään saavutettavuutta sekä lisäämään yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja sidosryhmien osallistumista mediapolitiikan valmisteluun. Ohjelman toteuttamista seurataan säännöllisesti kokoontuvassa mediapolitiikan verkostossa sekä säännöllisellä tutkimuksella.

Uutissisällön saatavuutta ja uutispalvelun jatkuvuutta turvaamaan laadittiin valtioneuvoston asetus kansallisen uutistoimistotoiminnan tukemisesta. Tarkoituksena on varmistaa yhteiskunnallisesti tärkeän ympärivuorokautisen uutispalvelun saatavuus myös jatkossa ja siten tukea uutistoiminnan monimuotoisuutta sekä laadukasta ja monipuolista tiedonvälitystä.

Erityisryhmien sekä ikäihmisten mediapalvelua parannettiin muuttamalla asetusta televisio- ja radiotoiminnasta. Kaupallisille televisiotoimijoille asetettua ääni- ja tekstityselvöllisyys nostettiin sähköisen viestinnän palveluita koskevan lain muutoksilla 50 prosentista 75 prosenttiin. Asetuksella tarkennettiin, millaisiin ohjelmistoihin ääni- ja tekstipalvelu tulee liittää. Velvollisuus koskee jatkossa Yleisradion lisäksi MTV3:a, Nelosta ja Alfa TV:tä.

### Digitaalinen tieto hyvinvoinnin ja kasvun lähteenä

#### Tiedon hyödyntäminen ja liiketoimintamahdollisuudet

Elinkeinoelämän digitalisaation edistäminen on yksi keskeisimmistä hallituksen kärkihankkeista. Liikennepalvelulain mukaisella tietosäätelyllä on mahdollistettu matkaketjut ja kokonaan uudenlaiset multimodaaliset liikennepalvelut kuluttajille. Lisäksi tietosäätelyllä on edistetty liikennepalveluiden asiakaslähtöisyyttä ja saumattomampaa

yhteentoimivuutta liikennemarkkinoilla. Palvelutarjoajien liikkumispalveluja koskevat olennaiset tiedot avattiin muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Samalla viranomaisten ylläpitämien liikenteen rekisterien tiedot on avattu paremmin palvelutarjoajien hyödynnettäväksi.

Tällä hetkellä Liikenne- ja viestintäviraston ylläpitämässä liikkumispalveluiden kehittäjille tarkoitettussa liikkumispalvelukatalogissa palveluiden tuottamiseen osallistuu yhteensä 5 995 yritystä. Katalogiin on ilmoitettu 2 434 palvelua. Toimijat ovat avanneet tietoja esimerkiksi reiteistä, aikatauluista ja hinnoista. Tie- ja raideliikenteen liikennepalvelun tarjoajien on avattava pääsy lippu- ja maksujärjestelmiinsä. Yhtenä tavoitteena on tukea koko matkaketjua koskevien palveluiden hankkimista yhdeltä toimittajalta. Puolesta-asioinnin säädösmuutokset on saatettu päätökseen siten, että tammi-kuun alusta 2019 palvelutarjoajien on mahdollistettava käyttäjätilien ja alennusten hyödyntäminen eri ostokanavissa.

Logistiikan ja kuljetussektorin kehittämissuunnitelmaa sekä satamien digitalisaation vahvistamista koskeva valtioneuvoston periaatepäätös on valmisteltu keväällä 2018. Se sisältää muun muassa sääntelytoimia, verkostomaista yhteistyötä, kokeilujen ja pilottien edistämistä, yritysten osaamisen lisäämistä, vaikuttamista EU:ssa ja kansainvälisesti. Lainsäädännössä on mahdollistettu sähköisen rahtikirjan (eCMR) käyttäminen ja alan toimijoille on perustettu avoin logistiikan digitalisaatioverkosto. Suomi voi tulevaisuudessa saavuttaa huomattavia taloudellisia hyötyjä logistiikassa digitalisaation ja automaation käyttöönoton kautta.

Avoin liikenne- ja viestintätieto ja tietojen siirrettävyys on välttämätöntä palveluiden ja liiketoiminnan kehittämiseksi. Datan hyödyntämisestä liiketoiminnasta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti edistettiin suurten tietoaaineistojen (massadata) hyödyntämistä ja liiketoimintaa sekä ihmiskeskeisen datan (omadata) kehittämistä. Uusia kehittämistoimia (esimerkiksi datatalousfoorumi ja selvitys datan käyttöoikeuksista) on käynnistetty ja EU:n yleiseen tietosuojasetukseen (GDPR) valmistautumista ja sen toteuttamista on tuettu järjestämällä sidosryhmille Digitaalisen liiketoiminnan tietosuoja -foorumisarja. Lisäksi on aloitettu kansallinen toimeenpano datan liikkuvuutta ETA-alueella rajoittavien sijaintirajoitusten poistamiseksi sekä valmistelu julkisen tiedon avoimuuden turvaamiseksi. Loppuvuonna 2018 liikenne ja viestintäministeriö liittyi yhtenä perustajajäsenenä kansainväliseen MyData Global -yhdistykseen.

Suomen tavoitteena on olla liikenteen automaation kärjessä ja varmistaa toiminnan kehitykselle paras mahdollinen säädös- ja toimintaympäristö. Ministeriössä valmisteltu liikenteen automaation ja robotiikan tiekartta 2017–2019 on vuoden 2018 loppuun mennessä pääosin toteutettu. Automaatio on huomioitu myös tieliikennelain uudista-

misessa. Lisäksi on edistetty merenkulun automaatiota sekä luotu hallinnonalan rakenteellisilla muutoksilla edellytyksiä automaattiliikenteen liikenteenohjaukseen eri liikennemuodoissa. Osana tiekartan toimenpiteitä ministeriö on julkaissut digitaalisen infrastruktuurin strategian. Digitaalinen infrastruktuuri mahdollistaa tulevaisuuden ilmiöiden kuten datatalouden ja tekoälyn hyödyntämisen niin yksityisissä kuin julkisissakin palveluissa.

Satelliittinavigoinnin toimenpideohjelmalla edistetään satelliittinavigoinnin tehokasta hyödyntämistä yhteiskunnan eri osa-alueilla, erityisesti automaattiliikenteessä. Ohjelmalla vahvistetaan myös Suomen avaruusalan houkuttelevuutta ja edellytyksiä avaruusalan investointien, liikevaihdon ja työllisyyden kasvulle. Tämän saavuttamiseksi keskeisimpiä toimia ovat olleet ilmailun navigaatiostrategian laatimistyö sekä selvitystyö satelliittipaikannuksen hyödyntämisestä raideliikenteessä.

Lisäksi on vaikutettu eurooppalaisen satelliittipaikannusjärjestelmän kattavuusongelmien ratkaisemiseksi. Suomen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että eurooppalaisten satelliittijärjestelmien käyttöönotossa varmistetaan yhtäläinen kattavuus myös pohjoisille ja arktisilla leveysasteilla, jossa maantieteellinen sijainti asettaa haasteita tarkan paikannuksen täysimääräiseen hyödyntämiseen. Tarkan paikannuksen merkitys korostuu uusien liikennepalveluiden ja liikenteen automaatoratkaisujen myötä. Uusilla liikenneratkaistuilla ja olosuhdetietojen tehokkaammalla hyödyntämisellä on myös merkittävä vaikutus ilmastonmuutosta vastaan käytävässä työssä. Eurooppalaisessa Galileo-satelliittinavigointijärjestelmässä on juuri otettu käyttöön ensimmäiset palvelut ja sen on tarkoitus olla täysimääräisessä käytössä 2020-luvulla.

#### [Luottamus digitaalisiin palveluihin](#)

Kansallisen tietoturvastrategian visiona on, että maailman luotetuin digitaalinen liiketoiminta tulee Suomesta. Osana strategian täytäntöönpanoa on parannettu yksityisyyden ja viestinnän luottamuksellisuuden suojaa sekä kehitetty liikenteen ja viestinnän aloilla tietoturvariskien hallintaan velvoittavaa lainsäädäntöä. Yhteiskunnan keskeisten palvelujen tietoturvaa parantavat lakimuutokset ovat tulleet voimaan 9.5.2018 ja vahvasta sähköisestä tunnistamisesta annettuun lakiin on marraskuussa 2018 esitetty sähköisen tunnistamisen markkinoiden kehittymistä edistäviä muutoksia.

Eri ministeriöiden, viranomaisten ja ennen kaikkea yritysten toimia on koordinoitu ja yritysten yhteistyötä datan vastuullisessa hyödyntämisessä on tuettu verkostomaisissa yhteistyömuodoissa. Dataliiketoiminnan edistämiseksi on oltu mukana yhteistyössä selvittämässä anonymisointipalveluiden vaihtoehtoja, ostajan oikeutta kuitti-dataan sekä edistetty omadata-toimintamallia niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.



Kyberturvallisuuskeskuksen resursseja on vahvennettu kansalaisten, yritysten sekä muiden yhteiskunnan elintärkeitä palveluja tarjoavien toimijoiden tietoturvan parantamiseksi. Rahoitusta on suunnattu palveluihin, joilla parannetaan kansalaisten ja yritysten sekä muiden yhteiskunnan elintärkeitä palveluja tarjoavien toimijoiden tietoturvaa.

Oikeutta turvallisuutta koskevan tiedon jakamiseen vuorovaikutteisessa ajamisessa ja automaattiliikenteessä on työstetty EU-tasolla automaation ja vuorovaikutteisten älykäden liikennejärjestelmien (C-ITS) osalta. Suomen intressissä on tuoda esiin tarve laajemmalle liikennemuodot ja sektorit ylittävälle globaalisti yhteentoimiville ratkaisuille sekä yleiskäyttöisen viestintäteknologian ja olemassa olevien mobiiliverkkojen hyödyntämiselle. Yhteiskunnan kannalta keskeisten palveluiden tarjoajia on myös liikennetoimialalla velvoitettu huolehtimaan tietoturvasuudesta sekä ilmoittamaan tietoturvahäiriöistä valvontaviranomaiselle. Ajo-oikeuksiin ja ajoneuvoihin liittyvän rikollisuuden torjumiseksi ja tutkimiseksi sekä sopimusvaltioiden välisen tiedonvaihdon nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi Suomi on liittynyt eurooppalaiseen ajoneuvo- ja ajokortti-tietojenvaihtoa koskevaan sopimukseen (EUCARIS).

Tieliikenneturvallisuuden sekä liikenteen sujuvuuden edistämiseksi ja ympäristönäkökohtien huomioimiseksi toteutettiin tieliikennelain uudistus. Uudistettu laki tulee voimaan 1.6.2020. Tieliikenteen sääntely ajanmukaistuu ja samalla varaudutaan automaation ja digitalisaation mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin.

Vuonna 2017 julkaistiin liikenteen ja viestinnän digitaalisten palveluiden esteettömyyttä koskeva toimenpideohjelma. Ohjelmassa korostetaan, että liikenteen ja viestinnän yleisiä digitaalisia palveluja tulee kehittää esteettömiksi eli mahdollisimman monelle sopiviksi. Tämän perusteella virastoille laadittiin tavoitteet vuodelle 2018. Toimenpideohjelman edistymisestä valmistui joulukuussa 2018 virastojen laatima seurantaraportti. Kerran vuodessa järjestetään seurantaraportin kokous jossa edustettuina ovat myös vammaisjärjestöt.

## Infrastruktuuri kasvun alustana

### Liikenne- ja viestintäverkot

Digitaalisten teknologioiden ja liiketoiminnan kasvu ympäristön edistämiseksi julkaistiin digitaalisen infrastruktuurin strategia. Verkkojen osalta strategiassa määritellään laajakaistatavoitteet vuodelle 2025 sekä keinot niiden saavuttamiseksi. Tavoitteena on edistää valokuitulaajakaistaverkkojen rakentamista. Strategiassa linjataan myös viidennen sukupolven viestintäverkkojen (5G) käyttöönotto. Syksyllä 2018 huutokaupattiin 3,5 gigahertsin taajuusalueen toimiluvat. Taajuuksia voidaan hyödyntää 5G-yhteyksien tarjontaan koko Manner-Suomessa.

Nopea laajakaista -tukiohjelman puitteissa rahoitettujen yhteyksien rakentamiseen annettiin lakimuutoksella lisää aikaa. Tukihakemusten määräaika oli vuoden 2018 loppu. Hankkeiden yhteydessä on toistaiseksi rakennettu yli 20 000 kilometriä valokuituverkkoa ja mahdollistettu nopean valokuitulaajakaistan saatavuus yli 83 000 kotitaloudelle. Tämä on noin kolmannes kaikesta Suomen valokuitulaajakaistan saatavuudesta kotitalouksille.

Liikenneverkon kannalta merkittävää oli korjausvelan kasvuvauhdin taittaminen lisärahoituksen turvin. Korjausvelkaohjelma (600 miljoonaa euroa) saatiin muutamaa kohdetta lukuun ottamatta valmiiksi vuoden 2018 aikana. Liikenneverkon korjausvelan rahoittaminen ja tulevaisuuden investointitarpeet vaativat kuitenkin liikenteen hinnoittelun laajempaa uudistusta rahoituksen saattamiseksi kestäväälle pohjalle.

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä tuli voimaan 1.8.2018. Laissa säädetään valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinnasta ja yleisesti alueellisesta liikennejärjestelmätyöstä. Lain tehokkaalla toimeenpanolla voidaan varmistaa maanteiden riittävä palvelutaso ja laadunvalvonta joka puolella maata.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimista valmistellut parlamentaarinen työryhmä antoi loppuraporttinsa 13.12.2018. Raportti annetaan selontekona eduskunnalle. Valtakunnallinen 12-vuotinen liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan pitkäjänteisesti yli hallituskausien. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan tulevalle hallituskaudella vuosille 2020–2031. Sen ohella laaditaan jatkossakin alueellisia liikennejärjestelmäsuunnitelmia.

Marraskuussa 2018 säädettiin asetus pääväylistä ja niiden palvelutasosta. Se linkittyy maantielain ja ratelain uudistuksiin. Asetuksella määritellään myös väylien, matkojen ja kuljetusten palvelutasosta. Pääväylyksi valittiin maantiet ja rautatiet nykyisten ja ennustettujen liikennemäärien perusteella. Liikennemäärien lisäksi on huomioitu alueellinen saavutettavuus ja kansainväliset yhteydet. Asetus tuli voimaan 1.1.2019.

Uusi yksityistielaki vahvistettiin heinäkuussa 2018. Uudistuksella on selkeytetty lainsäädäntöä sekä osaltaan tuettu uuden elinkeinotoiminnan syntymistä ja turvattu yksityisteiden varrella sijaitsevan asutuksen edellyttämä liikkuminen sekä elinkeinoelämän kuljetukset.

Maakuntauudistuksesta johtuvat muutosesitykset liikenteen hallinnon alan lakeihin annettiin eduskunnalle joulukuussa 2018. Laeilla toteutettaisiin maakuntalaissa tarkoitettujen liikennettä koskevien tehtävien, henkilöstön ja omaisuuden siirto valtiolta maakunnille sekä eräiden tehtävien ja henkilöstön siirrot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Väylävirastoon ja liikenteenohjausyhtiöön.

Toimintavarmuuden ja varautumisen kehittämiseksi ministeriö on osallistunut viranomaisten VIRVE-verkon korvaavan laajakaistaisen viranomaisviestintäpalveluratkaisun valmisteluun. Lait sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain muuttamisesta hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2018. Ne tulivat voimaan 1.2.2019. Lisäksi eri liikenne- ja viestintätoimien varautumissäännöksiä koskevat tarpeet on huomioitu liikennepalvelulain kolmannessa vaiheessa tehdyissä lakimuutoksissa.

Viestintäyhteydet ovat yksi Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskauden kärkiteemoista. Suomen tavoitteena on, että arktisen alueen viestintäyhteydet palvelevat asukkaiden ja muiden käyttäjätahojen, kuten merenkulun, etsintä- ja pelastuspalveluiden, tutkimuksen ja matkailun tarpeita. Lisäksi on selvitetty mahdollisuuksia tarvittavan televiestinnän infrastruktuurin ja järjestelmien toteuttamiseksi niin, että ne mahdollistaisivat koko arktisen alueen kattavien palveluiden luomisen.

Koillisväylän kaapelihankkeen suunnittelu on jatkunut ja tavoitteena on, että kaapeli rakennetaan kaupalliselta pohjalta vuonna 2019–2022. Jäämeren rata -hanketta edistämään asetettu työryhmä selvitti ratalinjauksen edellyttämiä keskeisiä kokonaisuuksia, kuten rahoituskysymykset, -mallit ja kustannukset, ympäristö- ja saamelaiskysymykset sekä suunnittelu- ja lupamenettelyt.

Kertomusvuonna EU:n komissio toteutti kaksi Verkkojen Eurooppa -hakua (CEF). Käytännössä kaikki Suomen esittämät hankkeet hyväksyttiin. Komissio on ehdottanut asetusehdotuksessaan EU:n ydinverkkokäytäviä jatkettavaksi siten, että käytännössä koko Suomen TEN-T -ydinverkko olisi CEF-tuen piirissä. Tämä ratkeaa, kun seuraavasta monivuotisesta varainhoitokehyksestä (MFF) päätetään.

#### Liikennejärjestelmän rahoitus ja taloudellinen ohjaus

Liikenneverkon korjausvelan rahoittamisen ja tulevaisuuden investointitarpeisiin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi ministeriö asetti helmikuussa 2017 parlamentaarisen liikenneverkkotyöryhmän, jonka tavoitteena on luoda kustannustehokas, pitkäjänteinen ja tarkoituksenmukainen suunnitelma väyläverkon kehittämiselle ja rahoitukselle. Työryhmä julkaisi helmikuussa 2018 loppuraporttinsa, jossa linjattiin 300 miljoonan euron pitkäjänteisestä perusväyläpidon lisärahoitustarpeesta. Osaa loppuraportin toimenpiteistä on toteutettu vuoden 2018 aikana.

Uusien rahoituskeinojen luominen sekä taloudellisten ohjauskeinojen entistä tehokkaampi hyödyntäminen vaativat liikennejärjestelmän vaikutusten arvioinnin kehittämistä, erityisesti taloudellisten vaikutusten osalta. Kehittämistyö hallinnonalalla on alkanut vuoden 2018 aikana ja se vaatii yhä vahvempia panostuksia lähivuosien aikana

koko hallinnonalalla. Työssä kehitetään menetelmiä ja työkaluja, joiden avulla taloudellinen ajattelu sekä taloudellisten vaikutusten arviointi on systemaattista koko hallinnonalalla.

## 1.3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Liikenne- ja viestintäministeriön siirtomenoja ovat tuet joukkoliikenteeseen, lentokenttiin, luotsaukseen sekä uutis- ja ajankohtaistoimintaan.

Joukkoliikenteen palvelujen ostossa ja kehittämisessä (momentti 31.30.63) ministeriön vastuulla ovat henkilöjunaliikenteen palveluostot, joihin käytettiin 32,2 miljoonaa euroa vuonna 2018. Kaukojunaliikenteen tukemisessa tavoitteena on pitää yllä ja nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja joukkoliikenteen kulkutapaosuutta. Lähijunaliikenteessä tarkoituksena on mahdollistaa korkeampi palvelutaso kuin mihin lipputulot antavat mahdollisuuden. Liikenne- ja viestintäministeriön ja VR-Yhtymä Oy:n välinen ostoliikennesopimus vuosille 2016–2019 kattaa sekä junien kaukoliikenteen että Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän alueen ulkopuolisen lähiliikenteen. Keskimääräisenä arkipäivänä ajetaan lähes 200 ostoliikennevuoroa ja ostoliikenteessä tehdään vuosittain noin kahdeksan miljoonaa matkaa.

Valtionavustuksella eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (momentti 31.10.41) tuetaan Finavia Oyj:n ulkopuolisten lentokenttien toiminta- ja investointimenoja. Avustuksia myönnettiin vuonna 2018 yhteensä 4,5 miljoonaa euroa. Tavoitteena on lentopaikkaverkoston ylläpito ja kehittäminen koko Suomen alueella. Alueellisten lentoasemien tukemiseen myönnettiin Lappeenranta Airport Oy:lle 1 miljoona euroa ja Seinäjoen lentoasema Oy:lle 150 000 euroa. Avustuksilla edistetään matkustaja- ja reittiliikennettä ja tuetaan alueiden saavutettavuutta sekä elinkeinotoimintaa ja alueen taloudellista kehitystä.

Ammatillisen yleisilmailutoiminnan toimintaedellytyksien tukemiseen myönnettiin yhteensä 3,3 miljoonaa euroa infrastruktuuri-investointeihin Pyhtäälle, Hyvinkäälle, Lahteen, Mikkeliin, Vihtiin, Karstulaan, Räyskälään ja Kiikalaan. Tuen tavoitteena on erityisesti se, että Malmin lentoaseman ilmailutoiminnot kyettäisiin siirtämään lähialueiden kentille Malmin lentoaseman sulkeutuessa vuoden 2019 lopussa. Tavoitteena on myös yleisemmin tukea lentopaikkainfrastruktuurin kehittämistä ja sitä kautta yleisilmailutoiminnan toimintaedellytyksiä. Pienilmailualalla odotetaan erityisesti sähköisen ilmailun ja miehittämättömän ilmailun kehittymistä, ja tämä edellyttää toiminnalle sopivaa infrastruktuuria.

Luotsauksen hintatuella (31.30.51) korvataan tulonmenetystä, joka syntyy Saimaan alueen alennetun luotsausmaksun vuoksi. Tukea maksettiin valtionyhtiö Finnpiilot Pilotage Oy:lle 3,5 miljoonaa euroa. Valtion omistama erityistehtäväyhtiö Finnpiilot Pilotage Oy perii luotsauspalveluista maksun, joka määräytyy aluksen nettovetoisuuden ja luotsatun matkan perusteella. Saimaan kanavalla ja Saimaan vesistöalueella maksua on alennettu, jotta luotsaus voidaan pitää hinnaltaan kohtuullisena meriliikenteeseen verrattuna pitemmistä matkoista huolimatta. Luotsausyhtiölle korvataan alennetusta yksikköhinnasta yhtiölle aiheutuvat tulonmenetykset. Korvaus on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) luotsaustoiminnasta aiheutuvan alijäämän suuruinen. Vuonna 2018 Saimaan kanavan ja Saimaan alueen luotsauksia oli 3 000 kpl ja luotsattua matkaa kertyi yhteensä noin 88 000 mailia (163 000 km).

Yleisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan ja kansallisen uutistoimistotoiminnan tuen (momentti 31.40.45) tavoitteena on tukea median monimuotoisuutta ja varmistaa riittävä uutis- ja ajankohtaisohjelmien tarjonta televisiossa myös kaupallisen median puolella. Tuki on rajattu vain yleisen edun televisiotoiminnan ohjelmistotoimiluvan omaaville toimijoille, mikä edellyttää riittävien tekstitys- ja erityisryhmille tarkoitettujen palveluiden tarjoamista. Tuella on myös yleistä etua palveleva tarkoitus. Avustusta on myönnetty vuosille 2018 ja 2019 MTV Sisällöt Oy:lle ja samalla on asetettu julkisen palvelun velvoite, jonka mukaan yhtiön on ylläpidettävä nykyinen uutis- ja ajankohtaistoiminnan tarjonta ja taso ja edellytetty sitoutumista laajentaa uutis- ja ajankohtaistoimintaansa. Avustus maksetaan vuosittain toteutuneita kustannuksia vastaan, maksatukset alkavat vuonna 2019.

## 1.4 Toiminnallinen tehokkuus

### 1.4.1 Toiminnan tuottavuus

Hallitusohjelman mukaisesti julkiselle taloudelle on päätetty välttämättömät sopeutus-toimet. Liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut monivuotiset toiminnallisen tehokkuuden tavoitteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnallisen tehokkuuden tavoite on, että kokonaistuottavuus paranee vuosittain 2 prosenttia ja työn tuottavuus 1 prosentin suhteessa edelliseen vuoteen.

**Taulukko 5. Toiminnallinen tehokkuus**

	Toteuma 2014	Toteuma 2015	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Tavoite 2018	Toteuma 2018
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	24	-10	0,0	6,4	1	27,9
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	22	3	9,9	10,1	2	14,5

Vuonna 2018 kokonaistuottavuus ja työn tuottavuus nousivat suhteessa edelliseen vuoteen. Tuottavuuslukujen suureen kasvuun vaikutti etenkin suoritämäärien runsas kasvu. Vuonna 2018 loppusuoritteiden kokonaismäärä kasvoi 11 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäksi painoarvoltaan suurimpien suoritteiden, eli hallituksen esityksien sekä asetusten, määrät kasvoivat eniten, kun taas suoritämäärien lasku kohdistui voimakkaimmin painoarvoltaan pienempiin suoritteisiin, kuten sopimuksiin. Suoritämäärien kasvu aiheutui etenkin vuoden 2018 ministeriön hallinnonalan virastorakennemuutostukseen liittyvästä säädöstyöstä. Hallituskaudella 2015–2018 ministeriö on antanut eduskunnalle 100 hallituksen esitystä (yhteensä noin 11 000 sivua).

Henkilötyövuodet pysyivät lähes edellisvuoden tasolla. Korkea suoritämäärien kasvu suhteessa vähäiseen henkilötyövuosien kasvuun nosti työn tuottavuutta. Myös toiminnan kulut pysyivät lähes edellisvuoden tasolla, ja korkea suoritämäärien kasvu suhteessa vähäiseen toiminnan kulujen kasvuun vaikutti osaltaan korkeaan kokonaistuottavuuteen. Toisaalta hintaindeksien kehitystä edelliseen vuoteen kuvaavat indeksipisteluvut laskivat sekä palkkojen että muiden kulujen osalta, joten kokonaistuottavuus kasvoi vähemmän kuin työn tuottavuus.

## 1.4.2 Toiminnan taloudellisuus

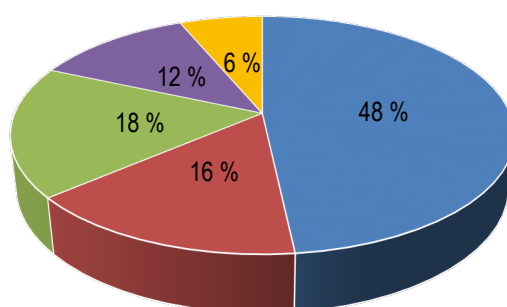
Ministeriön toiminnasta aiheutuvat toimintamenojärärahalla katettavat kustannukset olivat 14,3 miljoonaa euroa. Kustannukset nousivat 374 000 euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilöstömenot kasvoivat 431 000 euroa ja muut toiminnasta aiheutuvat menot 24 000 euroa. Ministeriön toiminnasta aiheutuvista kustannuksista henkilöstömenot olivat suurimmat 11,2 miljoonaa euroa. Muut menot olivat yhteensä 3,4 miljoonaa euroa ja tuottoja ministeriö sai yhteensä 292 000 euroa.

Kustannusten jakautuminen ohjaus- ja tukitoimintoihin perustuu Kiekussa tehtävään työaikakirjanpitoon sekä ministeriön toiminnasta aiheutuvien menojen ja tulojen kohdentamiseen toiminnolle. Tukitoimintojen kustannukset 3,5 miljoonaa euroa on vyörytetty ohjaustoiminnoille tehollisen työajan suhteessa. Toiminnasta aiheutuvat vyörytettyt kustannukset jakautuvat ohjaustoiminnoille tehtävittäin seuraavasti:

**Taulukko 6: Ohjaustoiminnoille vyörytetyt kustannukset (euroa)**

	Yhteensä 2018	Henkilöstö- menot	Muut menot	Tuotot
<b>Ohjaustoiminnot</b>	<b>14 328 827</b>	<b>11 249 573</b>	<b>3 371 067</b>	<b>-291 813</b>
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	6 916 973	5 285 746	1 649 381	-18 154
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	2 220 288	1 959 288	265 077	-4 077
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	2 551 511	2 199 888	424 733	-73 110
EU- ja kansainväliset asiat	1 729 983	1 027 537	808 527	-106 081
Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät	910 071	777 114	223 348	-90 391

	Yhteensä 2017	Henkilöstö- menot	Muut menot	Tuotot
<b>Ohjaustoiminnot</b>	<b>13 955 131</b>	<b>10 818 632</b>	<b>3 346 742</b>	<b>-210 243</b>
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	7 118 359	5 451 020	1 685 279	-17 941
Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	2 098 282	1 699 763	397 039	1 480
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	2 216 145	1 993 431	262 586	-39 873
EU- ja kansainväliset asiat	1 665 063	970 810	774 281	-80 028
Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät	857 282	703 607	227 556	-73 881

**Kuva 2: Ohjaustoimintojen jakauma vuonna 2018**


- Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta
- Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta
- Lainsäädännön valmistelu ja seuranta
- EU- ja kansainväliset asiat
- Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät

Edellä esitettyihin kustannuksiin sisältyy harjoittelijoiden palkkakustannuksia yhteensä 198 000 euroa (10,4 htv). Edelliseen vuoteen verrattuna harjoittelijoiden palkkakustannukset nousivat 38 000 euroa (1,8 htv), mikä johtui harjoittelijoiden määrän lisäyksestä vuodelle 2018 kuudella henkilöllä.

Valtioneuvoston kanslia vastaa valtioneuvoston ja sen ministeriöiden yhteisistä hallinto- ja palvelutehtävistä, joten ministeriöille jaetaan osuudet valtioneuvoston hallintoyksikön toiminnan kustannuksista. Seuraavassa taulukossa on esitetty VNHY:n määrärahoihin kohdentuvat kustannukset liikenne- ja viestintäministeriön osalta vuosilta 2017–2018. Pääosa menoista on vyörytetty ministeriölle henkilömäärien suhteessa. Liikenne- ja viestintäministeriön osuus palvelutuotannon kustannuksista oli 4,5 miljoonaa euroa vuonna 2018.

**Taulukko 7. VNHY:n palvelutuotannon kustannukset 2017-2018 (1000 euroa)**

	2017	2018
Tietotoimiala	1 394	1 651
Tila- ja turvallisuustoimiala	2 533	2 057
Sisäisen viestinnän palvelut	13	13
Tietotuki ja julkaisupalvelut	81	93
Käännöspalvelut	417	514
Henkilöstöpalvelut	112	103
VN yhteinen kehittäminen ja VNHY johto	34	32
Palvelutuotannon kustannukset yhteensä	4 584	4 464

### 1.4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Ministeriön maksullisen toiminnan tuotot muodostuivat valtion maksuperustelain nojalla säädetyn liikenne- ja viestintäministeriön maksullisista suoritteista annetussa asetuksessa (913/2016) hinnoitelluista julkisoikeudellisista suoritteista ja erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista.

Maksuperustelain mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot 220 euroa kertyivät tieliikennettä koskevista luvista. Liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista muista maksullisista suoritteista ei kertynyt tuottoja. Tuotot erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista olivat yhteensä 15 000 euroa. Ne muodostuivat sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) annetun lain mukaisista hakemusmaksuista. Tuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 6 440 euroa.



**Taulukko 8. Maksullisen toiminnan tuotot (euroa, ilman alv)**

	2016	2017	2018
Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	1 170	660	220
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	-	-	-
Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	11 000	21 000	15 000
<b>Yhteensä</b>	<b>12 170</b>	<b>21 660</b>	<b>15 220</b>

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmia ei laadittu, koska kaikkien maksullisen toiminnan osa-alueiden tuotot jäivät alle miljoonan euron. Maksulliselle toiminnalle ei ollut asetettu kustannusvastaavuustavoitetta.

### 1.4.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja ei kertomusvuonna saatu eikä yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa laadittu.

## 1.5 Tuotokset ja laadunhallinta

### 1.5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

**Taulukko 9. Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet**

	2016	2017	2018
Hallituksen esitykset	21	25	37
Asetukset	41	53	95
EU-asiat	107	112	104
Maksuasetukset	8	6	7
Toimiluvat ja muut lupapäätökset	10	11	5
Sopimukset	32	36	10
Tukipäätökset	9	8	26
Eduskuntakyselyt	76	41	60
Julkaisut (sisältää tutkimusjulkaisut)	17	34	17
<b>Yhteensä</b>	<b>321</b>	<b>326</b>	<b>361</b>

Suoritteiden kokonaismäärä kasvoi kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. Pääosa kasvusta johtui työllistävimpien suoritteiden eli hallituksen esitysten ja asetusten suurista määristä, joka selittyi kertomusvuonna tehdystä hallinnonalan virastouudistuksesta, maakuntauudistuksesta sekä toimialan muutostarpeista.



EU-asioiden määrä laski hiukan. Komissio antoi edelleen vuonna 2018 lukuisia uusia lainsäädäntö- ja politiikka-aloitteita. Myös aiemmin annettujen aloitteiden käsittely jatkui. Lisäksi EU-puheenjohtajuuskausivalmistelut ja Ison-Britannian eroprosessi Euroopan Unionista ovat vaatineet merkittävästi työtä.

Tukipäätösten määrä kasvoi lentopaikkojen rakentamisen ja ylläpidon avustusten määrän kolminkertaistuessa edelliseen vuoteen verrattuna.

Lupien myöntämisen siirtämistä virastoille on jatkettu ja luvat siirtyvät kokonaan Liikenne- ja viestintävirastolle 2019.

## 1.5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Taulukko 10. Palvelukyky ja suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Vuoden 2018 tavoitetaso	Toteuma	Analyysi
<b>Konserniyhtenäisyys</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Konserniyhtenäisyys on varmistettu ja virastojen roolit ovat selkeät</b>		
Virastouudistusta ja liikenteen ohjauksen yhtiöittämistä koskevat hallituksen esitykset on laadittu ja annettu eduskunnalle. Mahdolliset jatkotoimenpiteet ovat edenneet toteuttamissuunnitelmien mukaisesti ja yhtiön perustamisasiakirjat on laadittu siten, että virastojen ja yhtiön toiminta on käynnistettävissä 1.1.2019.  VM-Baron Johtamisen keskiarvo vähintään 3,7.		Eduskunnalle annettiin virastouudistusta ja liikenteen ohjauksen yhtiöittämistä koskevat hallituksen esitykset. Uudet organisaatiot aloittivat suunnitellusti toimintansa 1.1.2019.  Johtamisen keskiarvo oli vuonna 2018 3,62 (vuoden 2018 tavoitetasona oli 3,7). Se nousi vuoden 2017 tuloksesta, joka oli 3,5 (VM Baro).
<b>Sääntelyn sujuvoittaminen</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Lainsäädäntötyö on edennyt monivuotisen suunnitelman mukaan</b>		
Lainsäädäntösuunnitelman jäljellä olevat hankkeet on toteutettu tai aloitettu. Kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa on kevennetty. Loppuvuodesta on arvioitu lainsäädäntösuunnitelman hankkeiden vaikuttavuutta ja hallitusohjelman toteutumista kärkihankkeen osalta. Vaikuttamista EU-tasolla säädösten sujuvoittamiseksi on jatkettu.		Ministeriö on toteuttanut monivuotisen lainsäädäntösuunnitelmaan sisällytetyt hankkeet lähes täysin. Vain kahden säädöshankkeen toteuttaminen siirtyy seuraavalle hallituskaudelle (HNS-sopimuksen täytäntöönpano ja vaarallisten aineiden kuljetuksia koskeva kokonaisuudistus). Vuoden 2018 säädösvalmistelutavoitteet ovat toteutuneet täysin (lait ja asetukset). Säästösten sujuvoittamisen kärkihankkeen arviointi käynnistettiin syksyllä 2018 ja tulokset saadaan kesällä 2019.

Lainvalmistelukoulutus on lisännyt säädösvalmistelun osaamista ja luonut uusia toimintatapoja.		Lainvalmistelukoulutus aloitettiin helmikuussa 2018 yhdessä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Koulutus päättyi maaliskuussa 2019. Jo nyt on havaittavissa myönteisiä vaikutuksia säädösvalmistelussa ja sen laadussa.
<b>Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö</b>		
<b>Monivuotinen tulostavoite: Ministeriön viestintä ja sidosryhmätoiminta on ollut avointa, suunnitelmasta ja vaikuttavaa</b>		
Sidosryhmätutkimuksen tulos: 3,5	x	Sidosryhmätutkimuksen tulos (3,27) pysyi ennallaan, eikä tavoitetasoa siten saavutettu.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toiminnan suunnittelu- ja kehittäminen perustuu vuonna 2016 julkaistuuun konsernistrategiaan ja siinä määriteltyihin hallinnonalan strategisiin tavoitteisiin. Ohjauksessa on edelleen painotettu hallinnonalan yhteistä tekemistä muun muassa kehittämällä ohjauksen prosesseja.

Liikenteen ja viestinnän murrokseen vastaamiseksi ja hallinnonalan siilottoman ja tehokkaan valmistelun ja toteutuksen kehittämiseksi ministeriö toteutti hallinnonalan virastouudistuksen. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi ja Viestintävirasto sekä Liikenneviraston viranomaistehtävät yhdistettiin yhdeksi virastoksi, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiksi. Samalla yhtiöitettiin Liikenneviraston meri-, rautatie- ja tieliikenteenohjaus- ja hallintatehtävät valtion kokonaan omistamaksi erityistehtävayhtiöksi. Jäljelle jäävä Liikennevirasto jatkaa väyläverkosta vastaavana Väylävirastona. Uudet organisaatiot aloittivat 1.1.2019.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla kiinnitettiin toimintavuonna erityistä huomiota osaamisen kehittämiseen säädösvalmistelun alalla. Itä-Suomen yliopiston kanssa toteutettiin lainvalmistelun koulutusohjelma, johon osallistui yhteensä 30 koulutettavaa liikenne- ja viestintäministeriöstä (12 koulutettavaa), sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä. Koulutuksen tarkoituksena oli erityisesti parantaa lainvalmistelijoiden säädösvalmisteluosaamista ja sääntelyn taustalla olevien tekijöiden tuntemusta. Koulutus koostui etäopiskelusta, seitsemästä koulutuspäivästä ja kahden päivän loppuseminaarista.




Lainvalmistelun kehittämiseksi ministeriö käynnisti Itä-Suomen yliopiston kanssa hankkeen, jossa analysoidaan ministeriön vuonna 2017 ja 2018 tekemät hallituksen esitykset, näitä esityksiä koskevat liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnöt ja perustuslakivaliokunnan lausunnot sekä haastattelemalla valmistelijoita ja esimiehiä. Lopporaportti julkaistaan keväällä 2019.




Viestintää koordinoidaan ja suunnitellaan säännöllisesti yhdessä hallinnonalalla. Vuonna 2018 yhteisiä isoja viestinnän hankkeita olivat muun muassa virastouudistus ja liikennepalvelulaki. Kaikessa viestinnässä on hyödynnetty aktiivisesti sosiaalisen median kanavia.

Toiminnallista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistettiin laatimalla koko hallinnonalan kattava suunnitelma toiminnallisesta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta vuosille 2019–2021 (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 12/2018). Suunnitelman valmistelu aloitettiin jo vuonna 2017 ja vuoden 2018 sen sisältö viimeisteltiin. Valmistelussa olivat mukana ministeriön ja kaikkien virastojen edustajat.

## 1.6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Taulukko 11. Voimavarat

Tavoitteiden toteutuminen:  = saavutettiin,  = saavutettiin osittain,  = ei saavutettu

Vuoden 2018 tavoitetaso	Toteuma	Analyysi
<b>Ihmisten johtaminen</b>		
Johtamisen laatu on parantunut ja se on tasalaatuisia.  Tavoitetaso 2018: VM-Baron Johtamisen ka vähintään 3,7.		VM-Barossa työtyytyväisyyden kokonaisindeksi on noussut edelleen edellisistä vuosista. Yksiköiden välillä on edelleen suuria eroja, mutta lähes kaikkien yksiköiden osalta tyytyväisyys johtamiseen on noussut. Vuoden 2018 tulos oli 3,6, vuonna 2017 3,5 ja 2016 3,3.
Uusi organisaatio on toiminut siilottomasti ja yhteistyö osastojen ja yksiköiden välillä on ollut sujuvaa.		Osastopäälliköiden arviot: osastojen väliseen tiedonkulkuun ja yhteistyöhön pitäisi panostaa enemmän, toisaalta osastojen välistä yhteistyötä ovat edistäneet osastorajat ylittävät hankkeet (esim. LIVE, liikennekaari, ilmastopolitiikka) ja uudet työtilat ovat edesauttaneet tavoitteen saavuttamista.
<b>Osaamisen johtaminen</b>		
Hallinnonalan strategiset osaamisalueet ja -tarpeet on tunnistettu ja ministeriön osaamisen kehittämissuunnitelma laadittu ja osaamista kehitetty strategisilla alueilla.  Tavoitetaso 2018: Kehittämistoimenpiteet ovat edenneet tarkentuvan aikataulun mukaan. VM-Baron Innovointikyvykkyyksindeksin keskiarvo on 3,7.		Innovointikyky-indeksi (IN) oli hyvin korkea jo vuonna 2017, vuonna 2018 se nousi entisestään ja oli 3,94. Vuonna 2016 laadittiin hallinnonalan kehittämissuunnitelma, jota on toteutettu aikataulun mukaisesti. Hallinnonalan kanssa yhteisiä koulutuksia on toteutettu mm säädösvalmisteluun, talouteen ja projektinhallintaan liittyen. (2017 3,88 ja 2016 3,71).

**Taulukko 12. Henkisten voimavarojen hallintaa ja kehittämistä koskevat tunnusluvut 2016–2018**

	2016	2017	2018
Henkilötyövuodet, htv	147,9	156,8	161,8
Henkilöstön lukumäärä 31.12. <sup>i</sup>	149	163	173
naisia %	71,8	68,1	68,8
miehiä %	28,2	31,9	31,2
henkilöstön lukumäärän muutos, %	-2,0	9,4	6,1
Vakinaiset, lkm	116	125	117
osuus henkilöstöstä, %	77,8	76,7	67,6
naisia %	55,0	53,4	48,0
miehiä %	22,8	23,3	19,7
Määräaikaiset, lkm	33	38	56
osuus henkilöstöstä, %	22,1	23,3	32,4
naisia %	16,8	14,7	20,8
miehiä %	5,4	8,6	11,6
Kokoaikaiset, lkm.	141	157	163
osuus henkilöstöstä, %	94,6	96,3	94,2
Osa-aikaiset, lkm	8	6	10
osuus henkilöstöstä, %	5,4	3,7	5,8
Keski-ikä, vuotta	46,0	43,9	42,7
naiset	45,3	43,0	42,1
miehet	47,6	45,8	44,0
Ikärakenne			
24-vuotiaiden ja nuorempien osuus, %	2,7	4,3	4,1
25–34-vuotiaiden osuus, %	22,2	26,4	32,4
35–44-vuotiaiden osuus, %	19,5	21,5	17,9
45–54-vuotiaiden osuus, %	25,5	25,8	24,3
55–64-vuotiaiden osuus, %	28,9	21,5	18,5
65-vuotiaiden osuus, %	1,3	0,6	2,9
Koulutustaso (indeksiluku 1–8)	6,3	6,3	5,9
naiset	6,1	6,2	5,8
miehet	6,6	6,5	6,0
Työtyytyväisyys (indeksiluku 1–5)	3,5	3,7	3,7
työtyytyväisyys, naiset (indeksiluku)	3,5	3,6	3,6
työtyytyväisyys, miehet (indeksiluku)	3,6	3,9	4,0
Lähtövaihtuvuus (% henkilöstöstä) <sup>1</sup>	6,6	19,0	17,7
Tulovaihtuvuus (% henkilöstöstä) <sup>2</sup>	13,8	34,0	14,7
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen (% henkilöstöstä)	0	0	0
Sairauspoissaolot (päiviä/htv)	6,0	6,8	6,5
Kokonaistyövoimakustannukset, 1000 €/vuosi	10 851	11 090	11 319
Tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	76,0	79,2	79,7
Välilliset työvoimakustannukset, 1000 €/vuosi	4 025	3 709	3 586
Välillisten työvoimakustannusten %-osuus tehdyn työajan palkoista	59,0	50,3	49,0

(Lähde: TAHTI)

1 Lähtövaihtuvuus: toisen työnantajan palvelukseen vuoden aikana siirtyneiden henkilöiden lukumäärän prosenttiosuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä. Kyseistä tietoa ei ole ollut saatavilla TAHTIsta, joten se on laskettu itse. Luku ei sisällä harjoittelijoita. Mukaan on laskettu vuonna 2018 irtisanoutuneet, palkattomalle virkavapaalle ja eläkkeelle jääneet, henkilökiertoon lähteneet ja muut virkasuhteen päättymiset.

2 Tulovaihtuvuus: palvelukseen otettujen uusien henkilöiden sekä palkattomalta virkavapaalta palanneiden henkilöiden lukumäärän prosenttiosuus edellisen vuoden lopun henkilöstöstä. Mukaan on laskettu myös henkilösiirrosta palanneet ja henkilökiertoon tulleet. Kyseistä tietoa ei ole ollut saatavilla TAHTIsta, joten se on laskettu itse. Luku ei sisällä harjoittelijoita.

## 1.7 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysissä selvitetään talouden kehitystä ja rakennetta. Tilinpäätöslaskelmat, joita ovat talousarvion toteutumalaskelma, tuotto- ja kululaskelma sekä tase, esitetään tilinpäätöksen luvuissa 2–4.

### 1.7.1 Rahoituksen rakenne

Ministeriöllä oli vuonna 2018 käytettävissään määrärahoja yhteensä 81,6 miljoonaa euroa (pl. arvonlisäveromenot), mikä oli 10,6 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Käytettävissä olleista määrärahoista 81,5 miljoonaa euroa oli liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määrärahoja ja 0,1 miljoonaa euroa muiden hallinnonalojen liikenne- ja viestintäministeriölle osoittamia määrärahoja. Käytettävissä olevista määrärahoista oli edellisiltä vuosilta siirtynyttä 16,8 miljoonaa euroa.

Vuoden 2018 tilijaottelussa osoitettua liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa oli käytettävissä 1,7 miljoonaa euroa, josta 300 000 euroa kohdennettiin Ilmatieteen laitokselle uuden tutkapaikan rakentamiseksi Koillismaalle Kuusamon seudulle. Vuodelta 2017 siirtynyttä tuottavuusmäärärahaa ministeriöllä oli käytössään 1,1 miljoonaa euroa ja määrärahaa siirrettiin 500 000 euroa Liikenteen turvallisuusvirasto Trafille ICT-arkkitehtuurin kehittämiseen sekä Viestintävirastolle 200 000 euroa liikennepalvelulain täytäntöönpanoon. Viestintävirasto palautti tätä sekä aiemmin myönnettyä määrärahaa ministeriölle 312 000 euroa.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen oli käytettävissä yhteensä 34,1 miljoonaa euroa, josta 1,9 miljoonaa euroa oli alueellisen ja paikallisen liikenteen ostojen, hintavelvoitteiden ja kehittämisen jakamatonta määrärahaa.

Taulukko 13. Rahoituksen rakenne (euroa)

	Edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha	Vuoden 2018 määrä- raha (TA+LTA)	Käytettä- vissä yh- teensä	Käytetty yhteensä
<b>Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala</b>	<b>16 775 435</b>	<b>65 078 613</b>	<b>81 854 048</b>	<b>56 076 004</b>
<b>Hallinto ja toimialan yhteiset menot</b>	<b>13 779 453</b>	<b>17 977 613</b>	<b>31 757 066</b>	<b>15 921 271</b>
Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot	13 052 453	14 222 186	27 274 639	14 366 197
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	727 000	1 360 000	2 087 000	5 950
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	0	395 427	395 427	395 427
Osakehankinnat	0	2 000 000	2 000 000	1 153 697
<b>Liikenneverkko</b>	<b>78</b>	<b>4 490 000</b>	<b>4 490 078</b>	<b>4 490 000</b>
Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	78	4 490 000	4 490 078	4 490 000
<b>Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut</b>	<b>1 995 904</b>	<b>39 111 000</b>	<b>41 106 904</b>	<b>35 664 733</b>
Valtionavustus koulutuksesta	0	841 000	841 000	0
Luotsauksen hintatuki	1 995 904	4 200 000	6 195 904	3 494 733
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen	0	34 070 000	34 070 000	32 170 000
<b>Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen</b>	<b>1 000 000</b>	<b>3 500 000</b>	<b>4 500 000</b>	<b>0</b>
Yleisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan ja kansallisen uutistoimistotoiminnan tuki	1 000 000	3 500 000	4 500 000	0
<b>Muut hallinnonalat</b>	<b>14 091</b>	<b>95 449</b>	<b>109 540</b>	<b>66 766</b>
<b>Valtioneuvoston kanslia</b>	<b>0</b>	<b>80 449</b>	<b>80 449</b>	<b>43 418</b>
Palkkaus- ja muut kulutusmenot (EK)	0	80 000	80 000	42 969
Valtioneuvoston kanslian arvonlisäveromenot	0	449	449	449
<b>Ulkoasiainministeriön hallinnonala</b>	<b>14 091</b>	<b>15 000</b>	<b>29 091</b>	<b>23 348</b>
Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö	14 091	15 000	29 091	23 348
<b>Talousarviorahoitus yhteensä</b>	<b>16 789 526</b>	<b>65 174 062</b>	<b>81 963 588</b>	<b>56 142 770</b>
<b>Peruutettu:</b>				
Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon 78,48 euroa (2016)				
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha 721 050,00 euroa (2017)				

## 1.7.2 Talousarvion toteutuminen

### Tuloarviotilit

Kokonaistulokertymä oli 856 000 euroa. Tulokertymä laski vuoteen 2017 verrattuna 2,6 miljoonaa euroa. Siirrettyjen määrärahojen peruutuksia oli 2,3 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän. Pääosa muusta muutoksesta selittyy 209 500 euroa pienemmillä osinkotuloilla.

Siirrettyjen määrärahojen peruutukset olivat 721 000 euroa, lähes kokonaan vuoden 2017 talousarviossa myönnettyä liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa.

Osinkotuloja saatiin 103 500 euroa Cinia Oy:lta.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muihin tuloihin oli budjetoitu 50 000 euroa ja tuloja kertyi yhteensä 31 500 euroa. Tulot laskivat noin 6 000 euroa vuoteen 2017 verrattuna.

### Menoarviotilit

Määrärahoja käytettiin vuonna 2018 yhteensä 55,7 miljoonaa euroa (pl. arvonlisäveromenot), joka on 5,0 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2017.

Ministeriön toimintamenoihin oli käytettävissä 27,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 määrärahaa oli käytettävissä 14,2 miljoonaa euroa ja vuodelta 2017 siirtynyttä 13,1 miljoonaa euroa. Toimintamenoäärärahan käyttö oli 14,4 miljoonaa euroa ja vuodelle 2019 siirrettiin 12,9 miljoonaa euroa. Toimintamenoihin käytettiin 386 000 euroa edellisvuotta enemmän, mikä johtui pääasiallisesti henkilöstömäärän kasvusta. Vuoden 2018 tilijaottelussa määrärahaa myönnettiin 14,2 miljoonaa euroa ja I lisätalousarviossa momentille myönnettiin lisäystä 80 000 euroa, joka muodostui 125 000 euron lisäyksestä palkkausten tarkistuksiin ja 45 000 euron vähennyksestä siirtona valtioneuvoston kanslian momentille 23.01.01 ministeriöiden arkistojen järjestämiseen. Lisäksi 29 000 euroa siirrettiin Liikenneviraston käyttöön virkasiirrosta aiheutuneiden palkkausmenojen maksamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa oli käytettävissä 2,1 miljoonaa euroa. Seuraavalle vuodelle määrärahaa siirrettiin 1,4 miljoonaa euroa. Vuodelta 2017 siirtynyt määräraha 721 000 euroa peruutettiin.



Uusi Osakehankinnat-momentti lisättiin vuoden 2018 talousarvioon ja momentille osoitettiin 2,0 miljoonaa euroa ministeriön käyttöön Liikenneviraston liikenteenohjaus-toimintojen yhtiöittämistä ja rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle avaamista sekä lii-kenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden omistajaohjausta varten. Määrärahaa käytettiin 1,2 miljoonaa euroa ja seuraavalle vuodelle siirrettiin 0,8 miljoonaa euroa.

Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon -momentilla oli käy-tettävissä vuonna 2018 myönnettyä määrärahaa 4,5 miljoonaa euroa. Alueellisten len-toasemien tukemiseen myönnettiin 1,2 miljoonaa euroa kahdelle eri toimijalle. Mo-mentille myönnettiin 2018 I lisätalousarviossa lisäystä 2,0 miljoonaa euroa ammatillisen yleisilmailutoiminnan toimintaedellytyksien tukemiseksi ja tähän tarkoitukseen valtion-avustuusta myönnettiin 3,3 miljoonaa euroa kahdeksalle eri toimijalle. Vuodelta 2016 käyttämättä jäänyt määräraha 78 euroa peruutettiin.

Valtionavustusta koulutukseen oli käytettävissä 841 000 euroa. Määrärahaa sai käyt-tää valtionavustuksen maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämi-estä aiheutuviin kustannuksiin. Määräraha siirrettiin kokonaisuudessaan seuraavalle vuodelle.

Luotsauksen hintatukeen oli käytettävissä 6,2 miljoonaa euroa, josta käytettiin 3,5 mil-joonaa euroa Saimaan luotsaustoiminnan alijäämän kattamiseen. Seuraavalle vuo-delle määrärahaa siirrettiin 2,7 miljoonaa euroa.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen oli käytettävissä yhteensä 34,1 miljoonaa euroa. Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostojen, hintavelvoitteiden ja ke-hittämisen määrärahaa oli käytettävissä 1,9 miljoonaa euroa ja määräraha siirtyi seu-raavalle vuodelle. Henkilöjunaliikenteen ostoihin käytettiin 32,2 miljoonaa euroa minis-teriön ja VR-Yhtymä Oy:n välisen kauko- ja lähijunaliikenteen ostosopimuksen mukai-sesti. Sopimuskauden 2016–2019 ostoja lisättiin 2,0 miljoonalla eurolla vuosina 2018 ja 2019, jolloin sopimuskauden ostot yhteensä nousevat 124,7 miljoonaan euroon.

Vuoden 2016 talousarviossa myönnettiin liikenne- ja viestintäministeriölle valtuus tehdä sopimus junaliikenteen ostamisesta vuosina 2016–2019 enintään 120,7 miljoo-nan euron määräisenä. Vuoden 2018 talousarviossa valtuutta lisättiin vuosille 2018-2019 yhteensä 4 miljoonaa euroa. Valtuuden käytöstä aiheutui talousarviomenojen käyttöä 32,2 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Momentilla Yleisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan ja kansallisen uutistoimistotoimin-nan tuki oli käytettävissä 4,5 miljoonaa euroa. Tästä vuoden 2018 määrärahaa oli 3,5 miljoonaa euroa, josta 2,0 miljoonaa euroa osoitettiin 2018 talousarviossa yleisen

edun televisiokanavien uutis- ja ajankohtaistoimintaan ja 1,5 miljoonaa euroa lisätalousarviossa kansalliseen uutistoimistotoimintaan myönnettävään tilapäiseen taloudelliseen tukeen. Vuonna 2017 ministeriö myönsi 3,0 miljoonan euron valtionavustuksen uutis- ja ajankohtaistoimintaan MTV Oy:lle vuosille 2018 ja 2019, mutta avustuksen maksatus on siirtynyt vuodelle 2019. Tästä johtuen määräraha siirtyi kokonaisuudessaan seuraavalle vuodelle.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenoihin oli käytettävissä 479,3 miljoonaa euroa. Määräraha alittui 41,2 miljoonalla eurolla. Ministeriön suorittamat arvonlisäverot olivat 0,4 miljoonaa euroa.

Valtioneuvoston kanslia myönsi keskitetyltä Suomen EU-puheenjohtajuus -momentilla ministeriön käyttöön 80 000 euroa Suomen EU-puheenjohtajuuden johdosta välttämättömiin palkkaus- ja kulutusmenoihin. Määrärahaa käytettiin 43 000 euroa ja seuraavalle vuodelle siirrettiin 37 000 euroa.

Ulkoministeriö myöntää Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön määrärahaa, joiden toteutusta varten liikenne- ja viestintäministeriö siirtää hankkeiden määrärahojen kirjausoikeutta virastoille, seuraa hankkeiden toteuttamista ja raportoi määrärahojen käytöstä ulkoministeriölle.

Vuonna 2018 ulkoministeriö myönsi Sää- ja jääpalvelut arktisilla alueilla: Year of Polar Predictio -tutkimus ja demonstraatio satelliittipohjaisesta jäätilannekuvasta merenkululle -hankkeelle toisen vaiheen toteutukseen 140 000 euron määrärahan, jonka toteutti Ilmatieteen laitos

Hankkeen EU:n ja Venäjän automaattisten hätäviestijärjestelmien (eCall ja ERA GLONASS) toteuttamiseen Liikenteen turvallisuusvirastolla siirrettiin 80 000 euroa. Sujuva digitaalinen Suomen ja Venäjän rajat ylittävä liikenne -hanketta varten määrärahaa myönnettiin 100 000 euroa, josta ministeriö siirsi Liikenteen turvallisuusvirastolle 85 000 euroa ja 15 000 euroa jätettiin ministeriön omaan käyttöön. Ministeriö käytti hankkeeseen 9 000 euroa ja loput siirrettiin vuodelle 2019. Hanketta Arktisen sää- ja merihavaintotoiminnan arvo päätöksenteossa varten saatu määräraha 82 000 euroa osoitettiin Ilmatieteen laitokselle. Hanketta Musta hiili arktisella alueella ja merkitys suhteessa pöylälähteisiin varten myönnettiin 175 000 euroa, josta 49 700 euroa siirrettiin Suomen ympäristökeskukselle ja 125 300 euroa Ilmatieteen laitokselle.

Aiemmistä hankkeista Digitaaliset liikennepalvelut arktisilla alueilla (Scanway 2) -hanke valmistui 2018. Liikenteen turvallisuusvirasto palautti ministeriölle hankkeelle käyttämättä jäänyttä määrärahaa 35 677 euroa. Ministeriöllä oli siirtynyttä määrärahaa 10 991 euroa, käyttö oli 14 091 euroa ja 32 577 euroa siirrettiin ulkoministeriölle.

### 1.7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot olivat yhteensä 292 000 euroa, joka on 44 000 euroa enemmän kuin vuonna 2017. Kasvu johtui EU:n matkakorvausten kasvusta.

Maksullisen toiminnan tuotot olivat 15 220 euroa (2017: 9 560 euroa). Tuotoista 15 000 euroa kertyi erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista. Maksullisesta toiminnasta on raportoitu tarkemmin kohdassa 1.4.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.

Muihin toiminnan tuottoihin sisältyi yhteistoiminnan kustannusten korvauksia 183 000 euroa (2017: 146 000 euroa), jotka koostuivat valtaosin EU:lta saaduista matkakustannusten korvauksista (48 000 euroa) ja EU-neuvoston korvaamista matkakuluista (135 000 euroa). Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja ei ole ollut vuosina 2017–2018. Ministeriön muun toiminnan tuottoihin sisältyi lisäksi yleisradiotoiminnan kehittämiseen liittyvien kulujen edelleenveloituksia Valtion televisio- ja radiorahastolle (89 700 euroa).

Toiminnan kulut olivat 15,7 miljoonaa euroa (2017: 13,8 miljoonaa euroa). Henkilöstökulut olivat 11,4 miljoonaa euroa (2017: 10,4 miljoonaa euroa). Muutosta selittää henkilöstön määrän lisäys 5 henkilötyövuodella.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot olivat 53 000 euroa eli hieman suuremmat kuin vuonna 2017. Palvelujen ostot olivat 3,2 miljoonaa euroa, nousua lähes miljoona euroa (40 prosenttia) edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä johtui pääasiassa asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden, käännös- ja tulkkauspalveluiden sekä talous- ja henkilöstöpalveluiden kasvusta. Näistä asiantuntija- ja tutkimuspalvelut kasvoivat 933 000 eurolla, josta valtaosa liittyi yhtiöittämisjärjestelyjen ja rautatiekilpailun avaamisen konsultointipalveluihin. Muiden menojen kasvu johtui erityisesti painatus- ja käännöspalveluiden lisääntymisestä. Muut kulut 1,1 miljoonaa euroa kasvoivat 136 000 verrattuna edellisvuoteen, pääasiassa matkakulujen lisääntyttä. Nettomatkustuskulut kasvoivat seitsemän prosenttia ja olivat 57 000 euroa suuremmat kuin vuonna 2017.

Sisäiset kulut, yhteensä 10 000 euroa (2017: 109 000 euroa) olivat 90 prosenttia pienemmät kuin vuonna 2017, koska rakennustuotteiden markkinavalvonta on keskitetty turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Rahoitustuotot 103 500 euroa (2017: 316 000 euroa) olivat osinkotuottoja Cinia Oy:lta. Satunnaiset tuotot kasvoivat ANS Finland Oy:n SVOP-rahaston suuruudella eli 8,3 miljoonalla eurolla.

Siirtotalouden kulut olivat yhteensä 40,2 miljoonaa euroa (2017: 36,7 miljoonaa euroa), josta käytettiin joukkoliikennepalveluiden ostoihin ja kehittämiseen 32,2 miljoonaa euroa, luotsauksen hintatukeen 3,5 miljoonaa euroa ja avustuksina lentokentille 4,5 miljoonaa euroa. Siirtotalouden kulut kohdistuivat pääsääntöisesti yrityksille myönnettäviin avustuksiin pääoma- ja käyttötalouden kuluihin.

Suoritetut arvonlisäverot olivat 0,6 miljoonaa euroa (2017: 0,4 miljoonaa euroa). Vuoden 2018 kulujäämä oli 47,8 miljoonaa euroa (2017: 50,4 miljoonaa euroa).

### 1.7.4 Tase

Ministeriön omaisuus oli yhteensä 59,5 miljoonaa euroa. Omaisuus muodostuu käyttöomaisuusarvopapereista, joiden arvo oli 59,4 miljoonaa euroa. ANS Finland Oy:n SVOP-rahastoa, 8,3 miljoonaa euroa, ei ollut kirjattu ministeriön vuoden 2017 tilinpäätökseen, ja se lisättiin vuoden 2018 taseeseen.

Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset sisältävät Finrail Oy:n, Yleisradio Oy:n, Air Navigation Services Finland Oy:n, Cinia Oy:n, C-Lion1 Oy:n ja Traffic Management Finland Oy:n omistusten arvot.

Lyhytaikaiset saamiset sisälsivät myyntisaamisia 10 000 euroa ja muita siirtosaamisia 41 000 euroa, jotka ovat joulukuun EU-neuvoston matkakorvauksia. Muita lyhytaikaisia saamisia oli noin 5 000 euroa.

Ostovelat olivat 3,4 miljoonaa euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli 0,6 miljoonaa euroa. Ostovelat ovat kertomusvuonna normaalitoiminnan suuruiset. Siirtovelat 2,1 miljoonaa euroa muodostui kokonaan lomapalkkavelasta.

## 1.8 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ministeriön johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa viraston sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on antaa riittävä varmuus viraston toiminnan ja talouden lainmukaisuudesta, talousarvion noudattamisesta ja varojen turvaamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta sekä taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta (talousarvioasetus 69 §).

Liikenne- ja viestintäministeriössä on jatkettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä. Ministeriön riskienhallintapolitiikka on laadittu valtiovarain controller -toiminnon suositteleman mallin perusteella. Riskienhallinnan kehittämistä ja käytännön työtä tukemaan on asetettu riskienhallinnan yhteistyöryhmä, jossa on edustus kaikilta osastoilta. Riskienhallintapolitiikka tuli voimaan ja yhteistyöryhmä aloitti toimintansa vuoden 2019 alusta. Kuten edellisvuonna myös syksyllä 2018 kartoitettiin tulostavoitteisiin liittyvät keskeiset riskit sekä ministeriön omassa että hallinnonalan virastojen tulossopimusvalmistelussa.

Sisäisen tarkastuksen ohjesääntö päivitettiin ja ministeriö teki joulukuussa 2018 sopimuksen sisäisen tarkastuksen ostopalveluista. Ensimmäisenä tarkastuksena teetettiin sisäisen valvonnan tilan arviointi. Arvioinnin on tehnyt BDO Oy. Arvioinnissa tukeuduttiin COSO2013-viitekehykseen, yleisiin hyvän hallinnon toimintatapoihin sekä valtionhallinnon sisäisen valvonnan arviointikehikkoon. Menetelminä olivat aineistotarkastus, virkamiesjohtoryhmän jäsenten haastattelut sekä yksiköiden johtajille ja henkilöstön edustajille (luottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutettu) tehty itsearviointikysely.

Tarkastuksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan todettiin olevan kokonaisuutena toimivalla tasolla (asteikkona hyvä, toimiva, tyydyttävä, riittämätön). Tiedon ja tiedonkulun alue oli pääosin hyvällä tasolla, valvontaympäristö pääosin toimivalla tasolla. Näitä voidaan kehittää muun toiminnan kehittämisen yhteydessä. Tyydyttävässä tilassa olivat riskien arviointi ja valvontamenettelyt, joissa erityisiä kehittämistarpeita tunnistettiin riskienhallinnan systemaattisuuden kehittämiseksi sekä sisäisen valvonnan kontrollien määrittelyssä.

Seuraavassa on esitetty tarkastuksen tuloksia sisäisen valvonnan viidellä osa-alueella:

- Valvontaympäristössä arvojen ja eettisen toiminnan on todettu olevan melko hyvin sisäistettyjä ja osa ministeriön toimintaa. Valvontavastuut ovat esimiehille melko selkeät. Suositeltavaksi tunnistettiin sisäisen valvonnan roolien ja vastuiden selkeämpi kuvaaminen joko erillisessä sisäisen valvonnan ohjeessa tai prosessikuvauksissa sekä menettelyn luominen virheiden ja väärinkäytösten käsittelyyn.
- Riskienarvioinnin nähtiin olevan kehittymässä ja riskienhallinnan olevan jonkin verran osana päivittäistä toimintaa. Kehittämiskohteena ovat menettelytavat systemaattiseen riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä dokumentoituun käsittelyyn.
- Valvontamenettelyistä oli havainto, että kontrolleja ei ole kaikilta osin määritelty, eikä niiden olemassaolo ole selvää. Ulkoistetuissa palveluissa suositellaan palautetta sopimusta hallinnoivalle taholle, jotta järjestelmien ja niiden kontrollien auditoimista vaaditaan.

- Tiedonkulun on tarkastuksessa todettu toimivan hyvin: On olemassa säännölliset ja strukturoidut menettelyt, joiden avulla tieto ja tehdyt päätökset/linjaukset jalkautetaan ylhäältä alas. Sisäisen tiedonvälityksen kanavana toimivan intranetin kehittämisen vaihe haittaa tällä hetkellä tiedon löytymistä.
- Seurannassa avoimen keskustelukulttuurin on nähty luovan pohjan sille, että esimerkiksi poikkeamat toiminnassa nostetaan esille eikä epäonnistumisia pelätä. Kehitettävää tunnistettiin menettelyissä, joilla mahdolliset puutteet sisäisessä valvonnassa nousevat esille ja johdon tietoisuuteen. Lisäksi sisäisen tarkastuksen raportointi tulee vielä dokumentoida ja räätälöidä osaksi johtoryhmätyöskentelyä. Myös riskienhallinnan raportointimenettelyjä on suositeltavaa kehittää.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan arviointi tukee hyvin ministeriössä aloitettua kehittämistyötä. Suunnitelman mukaan vuonna 2019 laaditaan riskienhallinnan käytännön ohjeet ja määritellään menettelytavat riskien tunnistamiseen, arviointiin, käsittelyyn ja raportointiin. Tavoitteena on riskienhallinnan saaminen osaksi normaaleja prosesseja ja käytännön tekemistä. Tässä työssä otetaan huomioon tarkastuksen suositukset. Sisäisen tarkastuksen menettelytapaohjeen viimeistelyssä otetaan huomioon esitetyt kehittämistarpeet sisäisen tarkastuksen raportoinnista. Tarkastuksen tulosten perusteella kehittämistoimiin lisätään sisäisen valvonnan ohjeen sekä virheidä ja väärinkäytösten käsittelymenettelyn laadinta. Lisäksi tietohallintoyhteistyössä otetaan esiin tietojärjestelmien kontrollien kehittäminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että kokonaisuutena sisäisen valvonnan menettelyt täyttävät talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet.

## 1.9 Arviointien tulokset

Arviointeja ei ole valmistunut vuonna 2018.

## 1.10 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

### 1.10.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Vuoden 2018 aikana ei ole havaittu väärinkäytöksiä tai rikoksia eikä esitutkinnassa tai oikeuskäsittelyssä ole näitä koskevia asioita.

## **1.10.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot**

Vuoden 2018 aikana ei tehty takaisinperimisiä.

## 2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2018	Vertailu Tilinpäätös – Talousarvio	Toteutuma %
<b>12. Sekalaiset tulot</b>		<b>3 107 582,19</b>	<b>787 641</b>	<b>752 640,71</b>	<b>-35 000,00</b>	<b>96 %</b>
12.31.99.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	21 000,00	50 000	15 000,00	-35 000,00	30 %
	12.31.99.1. Liikenne- ja viestintäministeriön tulot	21 000,00	50 000	15 000,00	-35 000,00	30 %
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	3 070 205,27	721 128	721 128,48	0,00	100 %
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	16 376,92	16 512	16 512,23	0,00	100 %
<b>13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset</b>		<b>313 000,00</b>	<b>103 500</b>	<b>103 500,00</b>	<b>0,00</b>	<b>100 %</b>
13.03.01	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	313 000,00	103 500	103 500,00	0,00	100 %
	13.03.01.1. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	313 000,00				
<b>Tuloarviotilit yhteensä</b>		<b>3 420 582,19</b>	<b>891 141</b>	<b>856 140,71</b>	<b>-35 000,00</b>	<b>96 %</b>



## Talousarvion toteutumalaskelma jatkuu

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2018 määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
<b>23.</b>	<b>Valtioneuvoston kanslia</b>		<b>80 449</b>	<b>43 417,65</b>	<b>37 031,34</b>	<b>80 448,99</b>	<b>0,00</b>		<b>80 000,00</b>	<b>42 968,66</b>	<b>37 031,34</b>
23.01.24.	Suomen EU-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)		80 000	42 968,66	37 031,34	80 000,00	0,00		80 000,00	42 968,66	37 031,34
	23.01.24.1. Palkkaus- ja muut kulutusmenot (EK)		80 000	42 968,66	37 031,34	80 000,00	0,00		80 000,00	42 968,66	37 031,34
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		449	448,99		448,99	0,00				
<b>24.</b>	<b>Ulkoministeriön hallinnonala</b>		<b>15 000</b>	<b>9 256,25</b>	<b>5 743,75</b>	<b>15 000,00</b>	<b>0,00</b>	<b>14 091,47</b>	<b>29 091,47</b>	<b>23 347,72</b>	<b>5 743,75</b>
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (siirtomääräraha 3v)		15 000	9 256,25	5 743,75	15 000,00	0,00	14 091,47	29 091,47	23 347,72	5 743,75
<b>31.</b>	<b>Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala</b>	<b>54 370 528,55</b>	<b>65 078 613</b>	<b>41 021 697,73</b>	<b>24 056 915,15</b>	<b>65 078 612,88</b>	<b>0,00</b>	<b>16 775 434,70</b>	<b>81 458 620,70</b>	<b>55 680 577,07</b>	<b>25 056 915,15</b>
31.01.01.	Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (nettob) (siirtomääräraha 2v)	15 065 389,00	14 222 186	1 313 744,04	12 908 441,96	14 222 186,00	0,00	13 052 452,62	27 274 638,62	14 366 196,66	12 908 441,96
31.01.21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2v)	1 115 000,00	1 360 000	0,00	1 360 000,00	1 360 000,00	0,00	727 000,00	2 087 000,00	5 950,00	1 360 000,00
31.01.29.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	429 139,55	395 427	395 426,88		395 426,88	0,00				
31.01.88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)		2 000 000	1 153 697,41	846 302,59	2 000 000,00	0,00		2 000 000,00	1 153 697,41	846 302,59
31.10.41.	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 150 000,00	4 490 000	4 490 000,00	0,00	4 490 000,00	0,00	78,48	4 490 078,48	4 490 000,00	0,00
31.30.42.	Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841 000,00	841 000	0,00	841 000,00	841 000,00	0,00	0,00	841 000,00	0,00	841 000,00
31.30.51.	Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2v)	4 200 000,00	4 200 000	1 498 829,40	2 701 170,60	4 200 000,00	0,00	1 995 903,60	6 195 903,60	3 494 733,00	2 701 170,60
31.30.63.	Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3v)	30 570 000,00	34 070 000	32 170 000,00	1 900 000,00	34 070 000,00	0,00	0,00	34 070 000,00	32 170 000,00	1 900 000,00
	31.30.63.02. Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot hintaveloitteet ja kehittäminen (KPY)	0,00	1 900 000	0,00	1 900 000,00	1 900 000,00	0,00	0,00	1 900 000,00	0,00	1 900 000,00

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2018 määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio – Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	31.30.63.04. Junaliikenteen ostot	30 570 000,00	32 170 000	32 170 000,00	0,00	32 170 000,00	0,00	0,00	32 170 000,00	32 170 000,00	0,00
31.40.45	Yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tuki (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000,00	3 500 000	0,00	3 500 000,00	3 500 000,00	0,00	1 000 000,00	4 500 000,00	0,00	4 500 000,00
<b>32.</b>	<b>Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala</b>	<b>14 367,60</b>	<b>0</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
32.30.51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)	14 367,60	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	32.30.51.07. Palkkatuettu työ, valtionhallinto (KPY)	14 367,60	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<b>33.</b>	<b>Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala</b>	<b>4 310,26</b>	<b>0</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>				
33.20.50.	Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	4 310,26	0	0,00	0,00	0,00	0,00				
	33.20.50.01. Palkkatuettu työ, valtionhallinto	4 310,26	0	0,00	0,00	0,00	0,00				
<b>Määrärahatilit yhteensä</b>		<b>54 389 206,41</b>	<b>65 174 062</b>	<b>41 074 371,63</b>	<b>24 099 690,24</b>	<b>65 174 061,87</b>	<b>0,00</b>	<b>16 789 526,17</b>	<b>81 567 712,17</b>	<b>55 746 893,45</b>	<b>25 099 690,24</b>

## Toteutumalaskelman valtuuksia koskeva osa

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)		2018						Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavat valtuudet	Talousarvio-menot 2018	Määräraha-tarve 2019	Määräraha-tarve 2020	Määräraha-tarve 2021	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
<b>31.30.63.04. Junaliikenteen ostot</b>	<b>120 680</b>							<b>30 170</b>	<b>30 170</b>				<b>30 170</b>
Aikaisempien vuosien valtuudet	120 680							30 170	30 170				30 170
<b>31.30.63.04. Junaliikenteen ostot</b>		<b>4 000</b>		<b>4 000</b>	<b>4 000</b>			<b>2 000</b>	<b>2 000</b>				<b>2 000</b>
Uudet valtuudet		4 000		4 000	4 000			2 000	2 000				2 000
<b>Yhteensä</b>	<b>120 680</b>	<b>4 000</b>		<b>4 000</b>	<b>4 000</b>			<b>32 170</b>	<b>32 170</b>				<b>32 170</b>

### 3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2018 - 31.12.2018		1.1.2017 - 31.12.2017	
<b>TOIMINNAN TUOTOT</b>				
Maksullisen toiminnan tuotot	15 220,00		9 560,00	
Muut toiminnan tuotot	<u>276 593,08</u>	291 813,08	<u>238 059,85</u>	247 619,85
<b>TOIMINNAN KULUT</b>				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	53 091,99		49 682,67	
Henkilöstökulut	11 374 552,44		10 439 139,72	
Vuokrat	7 261,50		10 252,70	
Palvelujen ostot	3 212 159,78		2 288 513,40	
Muut kulut	1 068 078,13		931 770,29	
Sisäiset kulut	<u>10 770,00</u>	<u>-15 725 913,84</u>	<u>109 007,13</u>	<u>-13 828 365,91</u>
JÄÄMÄ I		-15 434 100,76		-13 580 746,06
<b>RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT</b>				
Rahoitustuotot	103 511,39		316 300,00	
Rahoituskulut	<u>-7,06</u>	103 504,33	<u>0,00</u>	316 300,00
<b>SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT</b>				
Satunnaiset tuotot	8 300 000,00		0,00	
Satunnaiset kulut	<u>-2 236,00</u>	8 297 764,00	<u>-25 000,00</u>	-25 000,00
JÄÄMÄ II		-7 032 832,43		-13 289 446,06
<b>SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT</b>				
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	600 000,00		5 600,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	37 814 733,00		36 673 988,52	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 740 000,00		0,00	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	3 626,26	<u>-40 158 359,26</u>	0,00	<u>-36 679 588,52</u>
JÄÄMÄ III		-47 191 191,69		-49 969 034,58
<b>TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA</b>				
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-604 618,85</u>	<u>-604 618,85</u>	<u>-429 464,77</u>	<u>-429 464,77</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-47 795 810,54</u>		<u>-50 398 499,35</u>

## 4 Tase

	31.12.2018		31.12.2017	
<b>VASTAAVAA</b>				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	<u>59 408 886,15</u>	59 408 886,15	<u>51 106 386,15</u>	51 106 386,15
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIIJOITUKSET YHTEENSÄ		59 408 886,15		51 106 386,15
VAIHTO- JA RAHOITUSMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	10 000,00		65 720,00	
Siirtosaamiset	41 429,77		16 366,49	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>4 836,76</u>	56 266,53	<u>18 021,29</u>	100 107,78
VAIHTO- JA RAHOITUSMAISUUS YHTEENSÄ		56 266,53		100 107,78
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>59 465 152,68</u>		<u>51 206 493,93</u>
		<b>31.12.2018</b>		<b>31.12.2017</b>
<b>VASTATTAVAA</b>				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	1 354 430 821,18		1 354 430 821,18	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-1 309 692 147,33		-880 200 129,12	
Pääoman siirrot	56 555 684,52		-379 093 518,86	
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	<u>-47 795 810,54</u>	<u>53 498 547,83</u>	<u>-50 398 499,35</u>	<u>44 738 673,85</u>
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Ostovelat	3 349 764,28		3 971 779,81	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	263 257,69		246 191,59	
Edelleen tilittävät erät	244 416,96		221 043,41	
Siirtovelat	<u>2 109 165,92</u>	<u>5 966 604,85</u>	<u>2 028 805,27</u>	<u>6 467 820,08</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		5 966 604,85		6 467 820,08
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>59 465 152,68</u>		<u>51 206 493,93</u>

## 5 Liitetiedot

Luettelo vuoden 2018 tilinpäätöslaskelmien liitteenä annettavista tiedoista:

- Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus
- Liite 2 Nettotuetut tulot ja menot
- Liite 3 Arviomäärärahojen ylitykset
- Liite 4 Peruutetut siirretyt määrärahat
- Liite 5 Henkilöstökulujen erittely
- Liite 6 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset
- Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot
- Liite 8 Rahoitustuotot ja -kulut
- Liite 9 Talousarviotaloudesta annetut lainat
- Liite 10 Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- Liite 11 Taseen rahoituserät ja velat
- Liite 12 Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut
- Liite 13 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 14 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 15 Velan muutokset
- Liite 16 Velan maturiteettijakauma ja duraatio
- Liite 17 Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

## Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

1) Budjetointia koskevat muutokset ja muutosten tärkeimmät vaikutukset talousarvion toteutumalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen sekä niiden vertailtavuuteen

- Vuoden 2018 talousarviossa on uusi momentti 31.01.88 Osakehankinnat, joka on tarkoitettu liikenteenohjaustoimintojen yhtiöittämiseen ja rautateiden henkilöliikenteen kilpailulle avaamiseen sekä liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden omistajaohjaukseen. Liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden yhtiöittämisen valmis-televana toimenpiteenä liikenne- ja viestintäministeriö perusti valtion kokonaan omistaman Traffic Management Finland Oy:n ja teki osakkeiden merkinnän.

2) Valuuttakurssi, jota on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi

- Ei ilmoitettavaa

3) Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät sekä erityisesti niissä tapahtuneiden muutosten vaikutukset tilikauden tuotto- ja kulujäämän sekä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen

- Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2018–2020 (9.3.2018) on sopimuksen 6 §:ssä kirjattu, että virkamiehelle ja työntekijälle, jonka palvelussuhde on alkanut viimeistään 3.9.2018 ja palvelussuhde on keskeytymättä jatkunut 18.11.2018 saakka, maksetaan tammi-kuun 2019 palkanmaksun yhteydessä erillinen kertaerä. Kertaerä on suuruudeltaan 9,2 % yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n mukaisesta kuukausipalkkauksesta. Kertaerää ei ole jaksotettu tilikaudelle 2018, vaan se kirjataan kokonaisuudessaan tilikauden 2019 menoksi.

4) Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja -menot sekä virheiden korjaukset, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä

- Ei ilmoitettavaa

5) Selvitys edellistä vuotta koskevista tiedoista, jos ne eivät ole vertailukelpoisia tilinpäätösvouden tietojen kanssa

- Vuoden 2017 taseesta puuttuu Air Navigation Services Finland Oy:n SVOP-rahasto, joka on lisätty vuoden 2018 taseeseen.

6) Selvitys tilinpäätösvouden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista siltä osin kuin niitä ei ilmoiteta toimintakertomuksessa

- Ei ilmoitettavaa

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa ja vertailtavuudessa ei ole muita sellaisia olennaisia tilinpäätöksen laatimista ja vertailtavuutta edelliseen tilinpäätökseen vaikuttavia seikkoja koskevia tietoja, jotka eivät välittömästi ilmene tilinpäätöksen laadintaa koskevista säännöksistä ja valtiovarainministeriön määräyksistä.

## Liite 2 Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2018 määrärahojen		Tilinpäätös 2018	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2018	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2018	Käyttö vuonna 2018 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
31.01.01 Liikenne- ja viestintä- ministeriön toiminta- menot (nettob) (siirto- määräraha 2 v)	Bruttomenot	15 275 631,93		1 570 430,02		14 478 871,98				14 622 882,64	
	Bruttotulot	210 242,93		256 685,98		256 685,98				256 685,98	
	<b>Nettomenot</b>	<b>15 065 389,00</b>	<b>14 222 186</b>	<b>1 313 744,04</b>	<b>12 908 441,96</b>	<b>14 222 186,00</b>	<b>0,00</b>	<b>13 052 452,62</b>	<b>27 274 638,62</b>	<b>14 366 196,66</b>	<b>12 908 441,96</b>

## Liite 3 Arviomäärärahojen ylitykset

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole arviomäärärahojen ylityksiä.

## Liite 4 Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääloukan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.		Peruutettu	
		Tilijaottelu	Yhteensä
<b>31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala</b>			<b>721 128,48</b>
2016			78,48
31.10.41.	Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	78,48	
2017			721 050,00
31.01.21.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	721 050,00	
<b>Pääloukat yhteensä</b>			<b>721 128,48</b>
Vuosi 2016			78,48
Vuosi 2017			721 050,00



## Liite 5 Henkilöstökulujen erittely

	2018	2017
<b>Henkilöstökulut</b>	<b>9 715 134,86</b>	<b>8 963 262,61</b>
Palkat ja palkkiot	9 637 658,78	9 268 138,25
Lomapalkkavelan muutos	77 476,08	-304 875,64
<b>Henkilösivukulut</b>	<b>1 659 417,58</b>	<b>1 475 877,11</b>
Eläkekulut	1 536 133,19	1 442 421,98
Muut henkilösivukulut	123 284,39	33 455,13
<b>Yhteensä</b>	<b>11 374 552,44</b>	<b>10 439 139,72</b>
Johdon palkat ja palkkiot, josta	614 608,13	705 642,90
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	5 880,00	5 240,00
Johto	1 200,00	1 200,00
Muu henkilöstö	4 680,00	4 040,00

## Liite 6 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole suunnitelman mukaisten poistojen perusteita eikä niiden muutoksia.

## Liite 7 Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistoja.

## Liite 8 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2018	2017	Muutos 2018-(2017)
Korot euromääräisistä saamisista	11,39	0,00	11,39
Osingot	103 500,00	316 300,00	-212 800,00
<b>Rahoitustuotot yhteensä</b>	<b>103 511,39</b>	<b>316 300,00</b>	<b>-212 788,61</b>

## Liite 9 Talousarviotaloudesta annetut lainat

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole talousarviotaloudesta annettuja lainoja.

## Liite 10 Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit								
	Kappale- määrä	Markkina- arvo	31.12.2018			31.12.2017		
			Kirjanpito- arvo	Omistus- osuus %	Myyntioi- keuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
<b>Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet</b>	<b>1 004 684 477</b>		<b>59 408 886,15</b>			<b>103 500,00</b>		<b>51 106 386,15</b>
Yleisradio Oy	4 683 146		7 876 486,15	100,00	-	0,00		7 876 486,15
Finrail Oy	1 000		3 400,00	100,00	-	0,00		3 400,00
Air Navigation Services Finland Oy	330		3 300,00	100,00	-	0,00		3 300,00
ANS Finland Oy SVOP			8 300 000,00					0,00
Cinia Oy	1 000 000 000		33 223 200,00	77,53	-	103 500,00		33 223 200,00
C-Lion1 Oy, A-sarja	1		10 000 000,00	0,00	-	0,00		10 000 000,00
Traffic Management Finland Oy	100		2 500,00	100,00	-	0,00		0,00
<b>Osakkeet ja osuudet yhteensä</b>			<b>59 408 886,15</b>			<b>103 500,00</b>		<b>51 106 386,15</b>

## Liite 11 Taseen rahoituserät ja velat

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole taseen rahoituseriä ja velkoja.

## Liite 12 Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

### Voimassa olevat takaukset ja takausten käytettävissä oleva enimmäismäärä

Sektori	Voimassa 31.12.2018	Voimassa 31.12.2017	Voimassa Muutos 2018-2017	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2018
<b>Yritykset</b>	<b>83 411 764,67</b>	<b>98 177 304,06</b>	<b>-14 765 539,39</b>	<b>83 411 764,67</b>
Finavia Oyj <sup>(1)</sup> Laki Ilmailulaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi (877/2009)	83 411 764,67	98 177 304,06	-14 765 539,39	83 411 764,67
<b>Takaukset yhteensä</b>	<b>83 411 764,67</b>	<b>98 177 304,06</b>	<b>-14 765 539,39</b>	<b>83 411 764,67</b>
1) Valtiontakausten määrään ei ole sisällynyt Finavia Oyj:tä edeltäneen Ilmailulaitoksen tytäryhtiöidensä puolesta antamien takausten määrä, vaan se on ilmoitettu lisätietona alaviitteessä (28 674 503,92 euroa 31.12.2017). Tämä vastuu on päättynyt Finavian tytäryhtiön LAK Real Estate Oy:n omistus- ja rahoitusjärjestelyjen yhteydessä vuonna 2018, kun Ilmailulaitoksen aikaiset lainat on maksettu pois.				

### Voimassa olevat takuut ja takuiden käytettävissä oleva enimmäismäärä

Ei esitettävää tietoa.

### Voimassa olevat takaukset ja takuut valuutoittain

Valuutta	Vasta-arvo €	Jakauma %	Tilinpäätöspäivän kurssi €
Euro	83 411 764,67	100,0	1,0000
<b>Yhteensä</b>	<b>83 411 764,67</b>	<b>100,0</b>	

### Muut monivuotiset vastuut ja valtion toissijaiset vastuut

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole muita monivuotisia vastuuta ja valtion toissijaisia vastuuta.

## **Liite 13 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat**

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

## **Liite 14 Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat**

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

## **Liite 15 Velan muutokset**

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole velan muutoksia.

## **Liite 16 Velan maturiteettijakauma ja duraatio**

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole velan maturiteettijakaumaa ja duraatiota.

## Liite 17 Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut tiedot

Menomomenttien käyttö vakiosisällöstä poikkeavaan käyttötarkoitukseen

Momentti	Lkp-tiliryhmä	4.16.24.90.68	24.90.68	Yhteensä
<b>24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö</b>		Euroa	Euroa	Euroa
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyöhön sekä Venäjä-politiikan toimeenpanon tukemiseen liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen.	41 Henkilöstökulut	175,19		175,19
	42 Vuokrat	1 300,00		1 300,00
	43 Palvelujen ostot	8 153,23	4 968,99	13 122,22
	45 Muut kulut	2 834,83	3 083,09	5 917,92
	93 Suoritetut arvonlisäverot	1 628,22	1 204,17	2 832,39
	<b>Yhteensä</b>		<b>14 091,47</b>	<b>9 256,25</b>
Momentti	Lkp-tiliryhmä	31.01.88	Yhteensä	
<b>31.01.88. Osakehankinnat</b>		Euroa	Euroa	
Talousarviossa päätetty momentin käyttötarkoituksen laajennus: Määrärahaa saa käyttää muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyynteihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen.	41 Henkilöstökulut	34 250,84	34 250,84	
	43 Palvelujen ostot	898 459,62	898 459,62	
	45 Muut kulut	12 576,36	12 576,36	
	93 Suoritetut arvonlisäverot	205 910,59	205 910,59	
	<b>Yhteensä</b>		<b>1 151 197,41</b>	<b>1 151 197,41</b>

## 6 Allekirjoitus

Hyväksymme liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätöksen vuodelta 2018.

Helsingissä 28. päivänä helmikuuta 2019

Anne Berner

Liikenne- ja viestintäministeri

Harri Pursiainen

Kansliapäällikkö

Valtionalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksesta on annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä . .2019

---

